Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Байгуулагдаа 1921 оной 24-hэй гарана | № 120 (17843) | 1988 оной майн 24, вторник | Сэн 3 мүн.

«ВАШИНГТОН ПОСТ» ГАЗЕТЫН БОЛОН «НЬЮСУИК» ЖУРНАЛАЙ СУУДАЛНУУДТА М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ҮГЭhЭН ХАРЮУНУУД

Капиталис болон хөгжөөгдэй оронуудай хүн ардай мүрысөөн дүрэлзэн гүримшуулха ойлгомжо президентэй гурба дахин доро хубилаа мүрысөөн тогтоо президенттэй болзожо, ерөөсөө уулзалга. Харин, ямар хубитаа болбо?

Эдэй дээрэ hайн бии болоод, гэжэ би этигэдэг. Яагаа муушалалгаhаа болоо. Харин эдэй дээрэ hайн аймаг дайнай» hалдабарин hэбхэй. Энээндэ Холбоо болон Соловьев хоорондохи харилсаа hайжаруулгын, шэнжэнүүд бадаа дүүргэнэ гэжэ hаанагүй дэлхэй дахоорондын хамтын хубилгаха, үшөө hайн шэнэдэхэ hаанаа үшөө бүрэлдэгдэнэ. Иимэ харуунай ба hайн харилцаа тогтоохо гэзэшэ.

Дэлхэй дээрэ тогтуурилтай байдал сахилгада ядерна буу зэбсэг hүүлшын арбаад жэлдэ туhа хүргөө гэжэ баруун оронуудта олон хүнүүд тоолодог байна. Иимэ оршон байдалда ядерна эгээл бага хэмжээн» гэдэгтэ бидэ мүнөө найдаха болоо hаа, ядерна буу зэбсэг бүхы дэлхэй дээгүүр таража эхилхэ, тиихэдээ совет-американ хөөрэлдөөнүүд болон мүнөө бии байгаа ядерна гурэнүүдэй хөөрэлдөөн дээрэ бидэнэй туйлажа боломоор юумые сэгнэхэгүй, hандаяха ушэр гараха байна гэжэ таанадые этигүүлхые хүсэнэб.

Хүн түрэлтэнэй амгалан тайбан ерээдүйе «ядерна бэзэ барилга» бэшэ, харин ухаан бодолой ба hайн hайхан хүсэл эрмэлзэлэй адли тэгшэ байлга, бүгэдэ нинтын аюулгүйе сахиха гурим лаб хангажа шадахабайна ха юм.

Асуудал. Хэрбээ Европодо юрын хүсэнүүдэй адли тэгшэ байдал түйлагдаашье hаань, энэ түби дээрэ харюугай зэбсэг болгожо ядерна буу зэбсэгые, яажашье hаань, байлгаха хэрэгтэй гэзэ НАТО-гай удамаршад мэдүүлhэн байна. Хэрбээ, энэ хараа бодолой ёноор, баруунайх и д т а ядерна зэбсэг хуряалгын таарамжагүй байгаа hаа, Европодо тодхогдоhон тактическа ядерна буу зэбсэгүүдые hэльбэлгын эрхэ нүхэсэлнүүд тухай хамтын хэлсэх баталха тухай hэдэлгэ гаргаха аргагүй аал?

Харюу. Харюугай зэбсэг шэнгеэр энэ түби дээрэхи ядерна буу зэбсэг тухай хөөрэлдөөн — энэмнай Европодохи ядерна «хизаарлагдаhан дайн» тухай мүнөөхил хараа бодолой мүн болоно бшуу. Тэрэ Женевэдэ США-гай президенттэй бидэнэй хөөрэлдэhэн юумэндэ үшөө сэхэ эсэргүүсэнэ гээшэ. Харин тодорхойлбол, ядерна дайнда илагшад байжа болохогүй, юуб гэхэдэ, тиимэ дайн оройдоо болохо ёhогүй гэжэ бидэ хэлсээ hэмди. Харин Европодо тактическа ядерна буу зэбсэгүүдые hэльбэхэ тухай бодомжые бодото дээрэнь бэлүүлгэ хадаа энэ түбиин түбтэ ядерна hандарал хосоролой аюул тохёолдуулна бэшэ аал?

Ядерна буу зэбсэг тушаа НАТО-гай мэдүүлгэнүүд тушаа би мэдэнэб. Гэхэтэй хамта ухаан бодол гансашье НАТО-гай штабуудта бэшэ, харин үргэн ниитын, эрдэм ухаанай, тэрэшэлэн правительствануудай хүнүүдтэ бии гэжэ баhал мэдэнэб. Атлантикаhаа Ураал хүрэтэр юрын буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо хоёр хэрэглэмжын хэрэгсэлнүүдые хороохо арга замууд тухай хэдэ хэдэн hанал бодолнуудмүнөешье бии юм. Тэрэниие Европын зүүншье, баруунше талада дэмжэдэг нэрэ хүндэтэй хүнүүд мүн лэ байха юм. Европын хойто зүгтэ ба Балканууд дээрэ ядерна буу зэбсэгтэй зоонуудые байгуулха тухай үзэл бодолые бидэ дэмжэнэбди. Бүхы түхэлэй ядерна буу зэбсэгүүдтэй, юрэнхыдөө хүндэ буу зэбсэгтэй, 300 километрэй зай Түбэй Европодо байгуулхын тула бидэ ороолдонобди. Би иматтал зарим тэды үзэл бодолнуудые нэрлэнэб. Бултыень дурдахын аргагүй.

Иматтал эндэ, иимэ хоорондын проектнүүд дотор, ядерна дайнай аюулаа зайсаха талаар урагшаа дабшаха арга боломжо бэлэрхэ хэрэгтэй гэжэ би этигэнэб. Тиихэдээ бодото аюултай байдалда хүргэжэ шадахагүй, ямаршье түхэлөөр хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгтэ хандаха hэдэлгэнүүд юушье үгэхэгүй. Өөрынгөө асуудал дотор таанадай хэлэhэн үзэл бодол хадаа бэзэ мэхэлhэн хэрэг болоно.

Үшөө саашань хэрбээ, «бэзэ бариха» тушаа хэлэхэ болоо hаа, юрын буу зэбсэгүүдээр атомна электростанци болон химическэ заводуудые буудлага иимэ олон зонтой Европодо үхэл хосоролтой адлирхуу байха гэhэн мэдэрэл даанhаа таниие барижа шадаха байна аал?

Асуудал. Хүлеэгдээгүй гү, али ехэ-хэмжээнэй добтолхы ябуулгануудые бэелүүлгэдэ хэрэглэгдэжэ боломоор хэдэн арбаад мянган хэhэг болохо ядерна буу зэбсэгүүдые хороожо эхилхые НАТО-гой оронууд Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдтэ дурадхаhан байна. Иимэ хандалга адли тэгшэ бэшэ хороолгын үндэhэн дээрэ хөөрэлдөө хэхэ гэhэн Танай hанамжануудта таарана гээшэ гү?

Харюу. Манай талаhаа энээндэ ямаршье hаалта байхагүй. НАТО-гай болон Варшавска Договорой хоорондо буу зэбсэгүүдэй адли тэгшэ б э ш э байлга тухай хэлэхэ болоо hаа, иимэ адли бэшэ байдал хоёр талаhаа харагдана гэжэ нэгэнтэ бэшэ би хэлэхэ баатай болоhон байнаб. Иимэ адли бэшэ байдалые хоёр талаhаа усадхахые бидэ дурадханабди. Жэшээнь, Варшавска Договорой арминуудта танкнууд олон байна. Харин НАТО-гай армида добтолхы самоледууд олон. Советскэ Союз болон манай союзнигууд эдэ болон бусад адли бэшэ байдалые дары түргэнөөр усадхахаар бэлэн. Теэд хоёр талаhаа хэхэ хэрэгтэй гээд үшөө дахин дабтанаб. Бэзэ хамгаалгые иматтал хангажа шадахаар эгээл бага хэмжээгээр буу зэбсэгүүдые адлирхуу болгожо болохоор байна бшуу.

Венэдэ 23-най зүбшэлэлгэнүүд гэдэгэй мүнөө ябажа байhан эршээр бидэ сэдьхэлээ ханаанагүйби. Тэндэ ерээдүйн конференциин зүбшэхэ зүйлнүүд хэлсэгдэжэ байгаа юм. Хэрбээ Венэдэ хүдэлмэриин урдынхидаал адли, hалиболи хэгдэхэ болоо hаа, Европодо эдэ адли бэшэ байдалай усадхалгые нилээд удаан хүлеэхэ болоно.

Үнгэрхэдөө, иимэ оршон байдалай сэдьхэлдэнь таарадаг хүнүүд байжашье магад. Теэд тэдэ иимэ хараа бодолтой удаан байжа шадахагүй. Европо түби дээрэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй аюултай зуришэлдөөн тухай асуудалай заатагүй шиидхэгдэхэ байhые ойлгодог хүсэнүүд ургажа байна ха юм.

Асуудал. Рейганэй президентскэ эрхэ түлөөлэлгын түгсэтэр үлэhэн hарануудай туршада президенттэй танай өөрынтнай харилсаануудые түрэнүүд хоорондын хэмжээндэ гаргаха аргаар дүүргэн hэн, — гээд «Победа» колхозой түрүүлэгшэ Дамби Базарович Дамбаев хөөрөөгөө эхилнэ. — Ажахымнай бүхыдөө 1455 гектар уhалуурийн газертай. Эдэ бүгэдые Ц. Л. Цыденовэй, Б-Ж. Г. Жамбаловай, Ч-Д. У. Намсараевай, Б. Б. Шоёновой хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдамал звенонууд харуулhалжа байдаг. Эндэ нүхэр Шоёновой звено холын Түрхэл гэжэ газарта оршодог сабшалангай газернуудые уhалдаг юм. Б-Ж. Жамбалов Ч-Д. Намсараев хоёрой звенонууд Эгэтын, Хангирай уhалуурийн газарнуудые тэндэ тодхогдоhон насосно станцинуудаар ундалуулжа байна.

— Хангирай сабшалан ямар голhоо уhалагдаhэ гээшэб?

— Үдын гол руу урдаhан Хангирай нуурай хоолойhоо бүлэгдэhэн уhаар, — гээд Дамби Базарович харюусана, — Хангирдамнай 100 гектар уhалуурийн газэр бии юм.

Мүнөө үедэ нүхэр Ц. Л. Цыденовэй звено Боршогорой үбэрhөө эхилээд Комплекс гэжэ газарай, бүхые тойруулан бүхыдөө 480-аад гектар сабшалан уhалжа байнхай.

— Колхозоймнай hенаха байха үрэжэлтэй сабшалангуудай нэгэн энэл гээшэ. Тиимэhээ Цыдып Ламажаповичаймнай звеногой энэ дайдаяа шадамараар уhалжа, ехэ ургаса абаха байhаниинь дамжаггүй, — гээд түрүүлэгшэ. Дамби Базарович энэзбхилнэ.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

Яруунаа.

ЗУРАГ—ДЭЭРЭ; Маарагтын-Адагай сабшаланда (зүүн гарhаа) Цыдып Ламажапович Цыденов звеногойнгоо гэшүүн Цырен хүбүүнтэеэ колхозойнгоо түрүүлэгшэ Дамби Базарович Дамбаевтай хөөрэлдэжэ байна.

Авторай фото.

КПСС-эй ОБКОМДО

«Район соо гэр байра болон социально-соёлой объект нуудые барилгые хүтэлбэрилхэ талаар КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой хүдэлмэри тухай» асуудал партиин обкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Гэр байрын социально-соёлой объектнүүдые барилгые хүгжөөхэ талаар район соо хэмжээнүүд абтана, 2000 он хүрэтэр район соо гэр байра баригдаха программа табигданхай гээд обкомой бюро тэмдэглээ.

Гэхэтэй хамта социально-политическэ энэ шухала зорилгые шиидхэлгэ, гэр болон бусад объектнуудые барилгые түргэдхэлгэ, парти болон гүрэнэй мүнөө бэелүүлжэ байhан зорилгонуудта үшөө хүрэнэгүй гээд тэмдэглэгдээ. Энэ хүдөө ажахын томо райондо хэгдэжэ байhан барилга хүн зоной эрилтэ хангахаар бэшэ, доогуур. 1986—1987 онуудта район соо (Түгнын уурхай- энээндэ оруулангүй) оройдоол 15,89 мянган дурбэлжэн метр гэр байра ашаглалгада оруулагдаа. 1988 ондошье энэ барилга ехэ болгогдохоор хараалагданагүй. Районой колхоз, совхозуудта жэл соо 7—8 гэр баригдана гэхэ гү, али «Одон», hүтэйн совхозуудта, «Коммунизм» колхоздо энээнhээшье үсөөн гэр баригдаа.

Хубиин гэр бариха хэрэг район соо ханамжагүйгөөр хэгдэнэ. hүүлшын хоёр жэл соо хүнүүд өөhэдынгөө мүнгөөр оройдоол 17 гэр баряа. Район соо hургуули, хүүгэдэй садяели, илангаяа, больница, амбулаторинуудые бариха хүдэлмэри hулаар хэгдэнэ. hүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ больница болон клубууд баригдаагүй. Тэрэшэлэн социальна объектнүүдые барилгада hомолгдоhон. мүнгэн муугаар ашаглагдана. 1987 ондо тэрэ оройдоол 90,4 процент, 1988 оной түрүүшын кварталда 74 процент ашаглагдаа. Барилгын эмхинүүд болохо «Бурятскэгропромстрой», «Бурятгражданстрой» нэгэдэлнүүдэй районой подразделениинүүд гэр барилгаяа 1987 ондо нилээд бага болгоо. Район дотор нютагай барилгын материалнуудые гаргадаг болохо, гэр барилгые индустриальна үндэhэ hууритай болгохо талаар хүдэлмэри муугаар хэгдэнэ. Суулгада арболитово гэр бариха цехэй хүсэн оройдоол 20 процент хэрэглэгдэнэ. Тиихэдэ Шаралдайн хирпиисын завод гурбадахи жэлээ продукци үгэжэ шаданагүй.

КПСС-эй областной комитедэй бюро партиин Мухар-Шэбэрэй райкомдо (нэгэдэхи секретарь В. И. Карпов) болон райгуйсэдкомдо (түрүүлэгшэнь С. Н. Баиров) бии байгаа дутуу дундануудые усадхахые заажа, гэр байра болон социально-соёлой объектнүүдые барилгые түргэдхэхэ, энэ хүдэлмэридэ түрүүшын ээлжээнэй анхарал хандуулхыень уялгалба.

КПСС-эй обкомой бюро Буряадай номой хэблэлэй 1989 ондо номуудые хэблэхэ тематическа түсэб хараба.

Партиин обкомой бюро эмхидхэлэй-партийна болон политическэ-хүмүүжүүлгын, бусад асуудалнуудые зүбшэбэ.

ТАСС
ШЭНЭ hОНИН

ГЕРОЙНУУДТА ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАА

Афганистанай Республикада интернациональна туhаламжа үзүүлхэ даабаряа амжалтайгаар дүүргэhэнэйнь, тиихэдээ эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаhанайнь түлөө А. А. Громыко ехэ бүлэг шагнагдагшадта Ленинэй орден болон «Алтан Одон» медальнуудые Кремль соо барюулба. Тэдэнэртэ бултандань Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо.

Капитан Я. П. Горошко; генерал-майор П. С. Грачев, сержант Н. И. Кременишу, сержант Ю. Н. Миролюбов, младша сержант В. П. Синицкий шагналнуудта хүртөө.

Шагнагдагшадэй урда үгэ хэлэхэдээ, А. А. Громыко иигэжэ мэдүүлбэ:

— Хүндэтэ нухэдүүд!

Мүнөөдэр баяр ёололой оршон байдалда Кремль соо сэрэгшэд эдэ татан зогсожо байна. Тэдэнэй хоёрынь — офицер болон генерал — бодото алба хэнэ. Гурбаниинь мэнэ hаяхан запаста гараа.

Таанад, манай хүндэтэ сэрэгшэд, Советүүдэй сроной алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд болонот. Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, үндэр дээдын шагналнуудаартнай КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй болон Совет правительствын үмэнэhөө таанадые үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалнаб.

Совет бүлэг сэрэгүүдэй гаргагдажа эхилжэ байха үедэ, уялгаяа үнэн сэхӭр, эрэлхэг зоригтойгоор дүүргэhэн манай солдадуудай Эхэ орондоо бусажа байха үедэ, таанарта шагнал хайра барюулагдаа. Амгалан тайбан бэйдалай аша туhада таанадай гаргаhан баатаршалгые үндэрөөр сэгнэнэ.

Энээнhээ хойшо капитан Ярослав Павлович Горошкын энэгэртэ Советскэ Союзай Геройн Алтан Одон, Ленинэй орден ялархал. Тэрэ шиидхэхы шууд, эдэбхи үүсхэл ехэтэй командир байгаа. Байлдаануудые эрэлхэг зоригтойгоор, залан сэхээр хүтэлбэрилөө.

Гвардиин агаарай-десантна дивизиин командир, генерал-майор Павел Сергеевич Грачев Советскэ Союзай Герой болобо. Тэрэ шэнэ үеын совет генералнуудай түлөөлэгшэ юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулхэ дайн тухай иматтал номуудаар, кинофильмнүүдээр мэдэдэг бэшэ, харин Волгоhоо Берлин хүрэтэр үргэлжэлhэн байлдаануудай дүй дүршэлые шэнжэлhэн байгаа. Мүнөөнэй сэрэгэй теориие hайнаар шудалжа, тэрэ дайшалхы ажал ябуулгадаа шадамараар хэрэглэнэ.

Эрэлхэг зоригтой сэрэгшэн байhанаа сержант Николай Иванович Кремениш харуулба. Тэрэ бодото албанайнгаа бүхы болзорые аха дүү Афганистанда үнгэргөө. Инженерно-саперно батальондо алба хэхэдэ, взводой командирай орлогшо байhан энэ хүн минэнүүдые абахаhаа гадна дайшалхы бусад ябуулганууда хабаадаhан байгаа. Байлдаануудай нэгэндэ тэрэ зоригоо мохонгүй, бэзэрээ командирэа халхалжа, тэрэниие абарба. Иимэ эрхэ байдалда баатар зоригтойшуул ямар нэгэн арагаар амиды үлөөд лэ байдаг гээшэ. Герой Николай Иванович Кремениш тэдэнэй урда зогсоно.

Бронетранспортерой ахалагша жолоошон, сержант Юрий Николаевич Миролюбов, механик-жолоошон младша сержант Виктор Павлович Синицкий гэгшэд байлдаанай талмай дээрэ эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаhанайнгаа түлөө «Алтан Одон» медальнуудаар, Ленинэй орденуудаар шагнагдаа.

Хүндэтэ нухэдүүд! Таанад бултадаа залуунуудта—сержантhаа генерал хүрэтэрөө—хорихоо дүшэ хүрэтэр наhанай байнат. Бүхы ажабайдалтнай таанадай урда гэжэ найдамтайгаар хэлэжэ болоно.

Эхэ оронойнгоо үндэр дээдын хайра шагналнуудта хүртэhөөртнай таанадые үшөө дахин үнэн зүрхэнhөө амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай, ехэ амжалта түйлахыетнай таанарта хүсэнэб.

А. А. Громыкын хэлэhэн үгэ альга ташалгаар угтагдаа.

Тэдэнэй дайшалхы габьяае үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө шагнагдагшад КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумдэ, Совет правительствада үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо П. Н. Демичев, СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Секретарь Т. Н. Мөнтешашвили гэгшэд шагналнуудые барюулалгын үедэ байлсаа.

(ТАСС).

ТАИЛАНДЫН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР—ЛЕНИНГРАДТА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Таиландын королевствын Премьер-Министр Прем Тинсуланон Нева мүрэнэй эрье дээрэхи хототой танилсаба.

Хүндэтэ айлшан Смольный соохи В. И. Ленинэй мунхэлэлгын музейдэ орожо хараба. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулхэ дайнда баатарай үхэлөөр унаhан ленинградайхидай, сэрэгшэдэй дурасхаалда зорюулагдаhан Пискаревско мунхэлэлгын хүүртэ ошожо, Эхэ ороной хүшөөгэй дэргэдэ вэнок табиhан байгаа.

МОСКВАhАА МОРДОБО

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Таиландын королевствын Премьер-Министр Прем Тинсуланон СССР-hээ мордобо. Совет правительствын үрэалаар тэрэ хани ёноной албанай хэрэгээр манай орондо ерэhэн байгаа.

Хабарай тарилга-88

РБАН ХОНОГТО

Мүнөө бригададамнай 20 гаран механизатор ажаллана. Тэдэнэрнай булгадаа шахуу дүй дүршэлтэй трактористнууд болоно. Тэдэнэй дунда юумэ ухаалан зохёодог хүнүүдшье бии. Жэшээнь, эдэнэрэй аша туhаар юрын КПЗ-3,8 түхэлэй культиваторнуудта хоёр хажуу таладань үшөө нэгэ-нэгэ сошник гагнагдажа, энэ техникын бүтээсэнь яhала дээшэлүүлэгдэhэн байна. Иигэжэ хэды ехэ саг, тоhо түлишэ алмагдадаг болоо гээшэб. Юуб, гэхэдэ, культиваторнууднай 40 сантиметр үргэнөөр газар абадаг болоо бшуу. Эндэ бригадын түмэршэ дархан Радна Масланович Цыреновые онсолон нэрлэмээр. Энэ нүхэрнай «алтан гартай» хүн юм.

Мүнөө бригада дотор тарилгын хэмжээндэ дүүргэгдээд байна. Үрэhэ хүрэнгэмнайшье тарилгын хэмжээндэ хүргэгдэнхэй. Бидэ иигэжэ эртынгээ тарилгые арбан хоног соо дүүргэхээр хараалнабди. Механизаторнууднай тарилгын үедэ ажалаа гурбан халаанда эмхидхэжэ байна. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, манай бригада тарилгын худэлмэри үдэр, hүнигүй ябуулхаар түсэбтэй. Энэмнай ойлгосотой юм аалб даа. Юуб гэхэдэ, газарайнгаа шиигнойтые ехээр алдангүй, тарилгаяа үнгэргэхэмнай тон шухала бшуу. Тиихэдээ тарилгын шанарта онсо анхарал хандуулхабди. Иигэжэ тарилгамнай агротехникын бүхы эрилтэнүүдэй ёhоор хэгдэхэ юм.

А. ГАЛСАНОВ,
Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Элhэнэй тракторно-тарыан ажалай бригадын бригадир.

МААРАГТЫН САБШАЛАНДА

ЦЫДЭП ЛАМАЖАПОВИЧ ЦЫДЕНОВ анхандаа Ульдэргын долоон жэлэй hургуулиие дүүргэhээр түрэл Эгэтынгээ-Адаг нютагта механизатораар удаан саг соо маргаалтай солотойгоор ажаллаа юм. hүүлэй арбаад жэлдэ Цыдэп Ламажаповичай Намжилма Егниновна Цыбикжэлова нүхэртээ колхозойнгоо мал ажалда худэлмэрилжэ байнхай.

Нютагайнгаа ажахын хүгжэлтэдэ олон жэлдэ аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнгаа түлөө энэ нүхэрнай колхозойнгоо партийна организациин болоод правлениин зүгhөө үнэтэ бэлэгүүдээр, мүн партиин райкомой болон райсоведэй гүйсэдкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай юм. Гадна нүхэр Цыденов үнгэрhэн түсэбтэ, табан жэлнүүдэй дунгөөр үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ туйлаhанайнгаа түлөө Ажалай Алдар Солын 3-дахи, 2-дохи шагнуудай орденнуудаар шагнагданхай.

Үнэр бүлын эсэгэ Цыдэп Ламажаповичай Намжилма Егниновнатаяа 11 үхибүүдэй хүмүүжүүлжэ, хүл дээрэнь гергажа байнхай. Ажалша бэрхэ бүлэдэ хүмүүжэhэн үхибүүдынь эдир багаhаа худэлмэриин онол дадалда hуранхай. Ехэнүүдынь, Чингис, эхир хубүүд Бадма, Цэрэн гурбаниинь, эсэгэсэ дахажа ажалай замда гаранхай.

Маарагтын голые үгсэжэ, Боршогорhоо урагшаа оршодог Комплекс гэжэ газарта хүрэбэбди. Эндэ анхан малай ехэ бэйба баригдаhан байгаа. Мүнөө Цыдэп Ламажаповичтан энэ буусада үнгэрhэн намар даажа абаhан 340 буруу харуулhалжа үбэлжөө.

— Иигээд июниин эхээр би бага үхибүүдээрээ энэ Маарагтынгаа тооромууд тээшэ буруунуудаа эдлажа эуhаландаа буухамни. Эсэгэмнай хүбүүдээрээ энэ үбэлжөөн бэгайнгаа сабшалангуудые уhалжа, харуулhалжа, ургасыень хуряаха юм, — гэжэ Намжилма Егниновна хөөрэнэ.

— Зүб даа. Цыдэп Ламажаповичтаймнай гэр бүлын подрядаар ажаллажа байhан зон гээшэ. Эндэ ээж Владимир Ламажапов, хүрьгэн Цэдэн-Дамба Будаев гэр бүлэтэеэ оролсодог. Үнгэрhэн жэлдэ Цыдэп ахатан Баруун-Хорёо, Хүл гэhэн газарнуудай сабшалан уhалжа, ургасыень өөhэдынгөө хүсөөр хуряажа абахадаа колхоз соогоо түсэбөө эрхимээр дүүргээ hэн, — гээд «Победа» колхозой түрүүлэгшэ Дамби Базарович Дамбаев хөөрөөгөө эхилнэ. — Ажахымнай бүхыдөө 1455 гектар уhалуурийн газертай. Эдэ бүгэдые Ц. Л. Цыденовэй, Б-Ж. Г. Жамбаловай, Ч-Д. У. Намсараевай, Б. Б. Шоёновой хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдамал звенонууд харуулhалжа байдаг. Эндэ нүхэр Шоёновой звено холын Түрхэл гэжэ газарта оршодог сабшалангай газернуудые уhалдаг юм. Б-Ж. Жамбалов Ч-Д. Намсараев хоёрой звенонууд Эгэтын, Хангирай уhалуурийн газарнуудые тэндэ тодхогдоhон насосно станцинуудаар ундалуулжа байна.

— Хангирай сабшалан ямар голhоо уhалагдаhэ гээшэб?

— Үдын гол руу урдаhан Хангирай нуурай хоолойhоо бүлэгдэhэн уhаар, — гээд Дамби Базарович харюусана, — Хангирдамнай 100 гектар уhалуурийн газэр бии юм.

Мүнөө үедэ нүхэр Ц. Л. Цыденовэй звено Боршогорой үбэрhөө эхилээд Комплекс гэжэ газарай, бүхые тойруулан бүхыдөө 480-аад гектар сабшалан уhалжа байнхай.

— Колхозоймнай hенаха байха үрэжэлтэй сабшалангуудай нэгэн энэл гээшэ. Тиимэhээ Цыдып Ламажаповичаймнай звеногой энэ дайдаяа шадамараар уhалжа, ехэ ургаса абаха байhаниинь дамжаггүй, — гээд түрүүлэгшэ. Дамби Базарович энэзбхилнэ.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

Яруунаа.

ЗУРАГ—ДЭЭРЭ; Маарагтын-Адагай сабшаланда (зүүн гарhаа) Цыдэп Ламажапович Цыденов звеногойнгоо гэшүүн Цырен хүбүүнтэеэ колхозойнгоо түрүүлэгшэ Дамби Базарович Дамбаевтай хөөрэлдэжэ байна.

Авторай фото.

„ВАШИНГТОН ПОСТ“ ГАЗЕТЫН БОЛОН „НЬЮСУИК“ ЖУРНАЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Харюу. Хэнэйшье мэдэhээр, президент Рейгантэй минии танилсалга гурбан жэлэй саада тээ Женевэдэ болоо бэлэй. Энэ бүхы саг соогоо бидэнэй хоорондо элдэб түхэл шэнжэтэй харилсаанууд саг үргэлжэ бии байгаа. Өөhэдөө гурба дахин уулзаабди. Мүнөө дүрбэдэхи уулзалгын урда байна гээшэбди.

Хубиин характеристикэ үгэлгые би ехэшье дэмжэдэггүйб. Тэд танай асуугаа хада, бодото байдалые сэгнэлгэ хадаа политик болохо президент Рейганэй шухала шэнжэ шанар гэжэ тэмдэглэхые хүсэнэб. Энэмнай өөрынгөө этигэл найдалые аршалан хамгаалха зуураа, хубилhан оршон байдалтай өөрынгөө хараа бодолые тааруулха арга шадабари гэжэ би ойлгоноб.

Имагтал президент Рейган ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо тухай хэлсээндэ түүхэдэ анха түрүүшынхиеэ бидэнтэй хамта гар табиха юм гэжэ наяад онуудай эхиндэ гансашье Советскэ Союзда бэшэ, харин США-дашье хэн бодохо байгаа гээшэб? Тиигэбэшье дэлхэй хубилаа, манай оронуудай аша туhанууд хубилна гэжэ зүбөөр ойлголо хадаа, өөрынгөө мэдээжэ hанал бодолые алдангүй, бии байгаа бодото байдалые шэнээр хараха арга президентдэ олгоhон байна бшуу. Нээрээшье, мүнөөнэй дэлхэйн хуби заяанай түлөө гол харюусалга даажа абаhан манай гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ хүушанай бодомжоhоо арсажа шадаха, урагшаа дабшалгын аша туhэда хэрэгээ болиhон ойлгомжонуудые зайсуулха шэнжэ шанар хэрэггүй юм аал. Харин уг зорилгонь hайн hайхан: манай арадуудые, бүхы хүн түрэлтэнние ядерна hандарал хосоролгоhоо зайсуулга, шэнэ харилсаануудые байгуулга, улаасхоорондын оршон байдалые hайжаруулга.

Сэрэгэй-промышленна комплекс тушаа хэлхэ болоо haa, иимэ ойлгомжо бидэ дурадхаа бэшэ, харин мүнөөнэй президентын урдань байгшадай нэгэн, баhал республиканец Дуайт Эйзенхауэр hанаашалhан юм гэжэ hануулха хэрэггэй.

Тэрэ алдуу гаргаа бэшэ байха. Тэд энэ комплекс американ политикые тодорхойлдог ори ганса хүсэн юм аал? Тэрэнэй нүлөө хэршье ехэ haa, ори ганса бэшэ гэжэ дабтаха байнаб. Харин буу зэбсэг хуряолгын асуудалнуудта hайн хубилатануудай хараалгдахадал, энэ талаар хэлсээ баталха аргын бии болоходол, сэрэгэй бюджедүүд болон буу зэбсэгүүдтэ бүсад мүнгэ зөөри hомололые конгресстэ хаража үзэлгын дүтэлхэдэл, тэрэ илангаяа эли тодоор, нюуса нөөсэгүйгөөр өөрыгөө харуулдаг байна.

Гэбэшье, үни урдын грегүүдэй хэлэдэгэй ёhоор, бүхы юумэн урдедаг — бүхы юумэн хубилдаг. Хэрбээ нээрээшье буу зэбсэг хуряалгын ябуулгануудай эдэбхитэйгээр дабшабал, сэрэгэй захилнуудай корпорацинуудта бага болобол, хэрбээ «ехэ гулдаар» айлгалгын болюулагдахадал, США-hаа хэдэн арбаад мянган километрэй газарта ямар нэгэн ушарай болоходол, тэрэл дороо энэмнай Америкын аша туhада тохёолдоhон аюул мэтээр харуулагдадаг, тиихэдэл бидэ энэ асуудалаар таанадтай дахинаа хөөрэлдэхэ аргатайбди гэжэ хэлэгдэдэг байна бшуу.

Асуудал: Вьетнамда үүсхэгдэhэн дайнhаа гараха гэhэн шиидхэбэриин абтаhанай hүүлдэ тэндэхи байдал ехэ түргэнөөр хубилаа hэн гэжэ американецууд мэдэнэ. Советскэ Союзай өөрынгөө сэрэгүүдые гаргажа байхадань, байгша ондо Афганистанда, Танай бодоходо, ямар хубилатануд болохоор гээшэб? Эдэ хубилатануудта Советскэ Союз ямар хубитаяа оруулхаб?

Харюу: Вьетнам Афганистан хоёрые сасуулга hанаанhаа абтаhан зүйл мүн. Эдэ хоёр орондо болоhон зүрилдөөн адли бэшэ гэжэ хэлэхэшьегүй байнаб. Американецуудай гаража ошохын урда Вьетнам 20 жэлэй туршада 17-дохи параллелеэр хахадаараа шахуу хубаагдаhан байгаа гээд нэгэл баримта дурдаhуу. Хуби бүхэндэнь үни удаан сагта өөрынгөө уг удхаар ярид эсэргүү, зорилгоо даараа эбсэшэгүй правительстанууд байhан юм.

Тиимэ юумэн Афганистанда оройдоошье үгы. Гэхэhээ байха тэндэ афган арадые үндэhэ яhанайнь талаар эблэрүүлхэ, тэрэнэй үндэhэ hүүри дээрэ эсэргүүсэн тэмсэдэг бүхы таланууdые хабаадуулhан коалиционно правительство болгон хубилгаха зорилготой правительство тэндэ бии.

Женевскэ хэлсээнүүдтэ гараа табиhан таланууdай даажа абаhан уялгануудаа үнэн зүбөөр, удаа дараалан дүүргэжэ, ямар нэгэ аргаар нүгөө таланууdаа мэхэлхээр hэдээгүй ушарhаа ерээдүй сохэнхидээ дулдыдаха.

Өөрынгөө уялганууdые Советскэ Союз тон наринаар, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ гээд үшөө дахин баталан хэлэхэ байнаб.

Гуримшуулалга саашадаа хэр бэелүүлэгдэхэб, Афганистанда ямар хубилалтанууд боложо магадгүйб — афганецууd өөhэдөө шиидхэнэ бэээ. Дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гэhэн гол гурим ёные бидэ бата бэхеэр баримталнабди. Дайнай хойшолонгуудые усадхаха, афган экономикые бэхижүүлхэ хэрэгтэнь Афганистанда Советскэ Союз туhа хүргэхэ байха. Тодорхойлон хэлэхэдэ, манай урда зүгэй хүршэ оронтой үни удаан сагта тогтонижоhон hайн хүршэнэрэй, эб найрамдалай, ёно заншалаар харилсаагаа тогтооходоо, бэээ дааниги, ямаршье булэгэлэдэ хабаададаггүй ороной ёно гуримуудые хүндэлжэ байхабди.

Асуудал: Афган зангилаае шиидхэхэдэ, энэ ушар бүсад хизаар оронуудта боложо байгаа зүрилдөөнүүдтэ асари ехэ нүлөө үзүүлхэ гээд Та хэлээ hэнта. Жэшээнь, Түбэй Америкэдэ, Персидскэ тохойдо, Анголодо иимэ зүрилдөөнүүдые зүбөөр шиидхэлгэдэ Америкын Холбоото Штадуудтай болон бүсад оронуудтай харилсахаар Советскэ Союз бэлэн гээшэ гү?

Харюу: Бэлэн. Хэрбээ Советскэ Союз Холбоото Штадууд хоёрой хоорондо бүтэмжэтэй харилсаануудай тогтоогдобол, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацинн, тэрэнэй Ажуулгүйн Соведэй, бүсад зургаануудайнь нэрэ хүндэ болон арга боломжонууd хэрэглэгдэбэл, хизаар нютагуудтахи асуудалнууd политическэ аргаар шиидхэгдэжэ, шэнэ зүрилдөөнүүдые hэргылхэ гурим уласхоорондын харилсаануудта удаа дараалан заншалта болохо hэн. Энэ hанамжяяа батадхаха хүсэлэнтэйб.

Үни удаан үргэлжэлдэг зүрилдөөнүүд хадаа түүхэдэ урдань бии байнаа орхигдоhон ёно гуримуудай политикада үзүүлдэг баалалтын хойшолон гээшэ гэhэн олон тоото батадхал гэршэнүүдые дэлхэй хаража үрдинхэй. Тэдэнь мэдээжэ: өөрынгөө аюулгүй байдалые хангахада бодомжотойгоор сэгнэжэ үзэхын, политическэ зоригжол харуулхын орондо хүсэ харуулха тогтонижонги ёно гурим, бүсадай эрхэ, аша туhые хаhажа, өөрынгөө эрхэнүүдые, аша туhые хангаха үнинэй заншал, үнэн сэхэ, улаасхоорондын харилсаануудта хүндэ хүндэтэйгөөр хандаха гуримай дуталдадаг үшар.

Энээн тухай бидэ президентэй нэгэнтэ бэшэ зүбшөө hэмди, болохоёошье байнан үуллалга дээрэ эдэ асуудалнуудые хэлсэхэ аргатай байхабди. Имагтал арад бүхэнэй өөрынгөө харгы зам өөhэдөө шэлэн абаха эрхые хүндэлhэнэй үшарта иимэ хөөрэлдөөн бодото дээрээ ашаг үрэтэй байхал ха юм даа.

Асуудал: Таанадтай хөөрэлдэhэн тухайгаа хэлэхэдээ, г-жа Тэтчер баруунай хүтэлбэрилэгшын ямар нэгэ хубилатануудые бээлүүлхэдээ, шүүмжэлэлгэ эсэргүүсэлтэ хоёртой дайралдаhантай адли хубилган шэнэдхэлгые болон олониитэдэ мэдээсэлгын политикые ябуулхадаа, иимэрхүү бэрхэшээлнүүдтэй Танай ушардаг тухай хэлээ hэн. Тиигэжэ хэлэхэдээ, Танда амжалта хүсэнэ бэлэй. Үнэн дээрээ энэ адлирхуу гээшэ гү?

Үшөө. Олониитэдэ бүхы юумэн тухай мэдээсэхэ гурим манайда үгэ хэлэхэ эрхэ сүлөө гээшэhээ ондоо гээшэ ха. Юугээрээ илгаатайб гэжэ тайлбарилхагүй гүт?

Харюу: Заримдаа бидэндэ зорюулжа, г-жа Тэтчерэй хэлэдэг hайн үгэнүүдые би сэгнэдэгби. Гэхэтэй хамта амгалан байдал хангаха замууд тухай тэрэнэй бодолнуудые, ядерна зэбсэгэй хүсөөр бэе бээ айлгаха hанамжануудые, социализмда тэрэнэй үгэдэг сэгнэлтэнүүдые би зүбшөөдэггүйб.

Манайда болон Баруунай оронуудта ябуулагдадаг экономическа политикада бии байгаа адлирхуу зүйлнүүд болон илгаанууд тухай. Ямаршье юумэндэ адлирхуу юумэ оложо болохоор ааб даа, хэрбээ ямар нэгэ реформын үндэhэн гол удхыень ухашалан бэдэрээгүй haa, тиимэ юумэ үнэхөөрөөшье бии байжа болохо. Гол шухалань үндэhэн илгаанууд ха юм. Мүнөө СССР-тэ боложо байhан үйлэ хэрэг — социалис обществые бүгэдын хабаадалгатайгаар революционно ёно гуримаар шэнэдхэлгэ мүн. Энэ шэнэдхэлгэ түүхэтэ шэлэн абалгын үндэhэтэй. Тэрэнэй зүб байhанда бидэ hэжэглэнэгүйбди, 70 жэлэй саана шэлэн абаhан эмнай ори ганса зүб зам байгаа. Тэрэгүй haa бүхы дэлхэйн хуби заяанда хабаатай хэрэгүүдые тэнай зүбшэдэг орон мүнөө байхагүй hэн. Хубилган шэнэдхэлгын үедэ зогсонги байдалай үзэгдэлнүүдые усадхалга, бүхы юумэ аалидуулдаг ушарнуудые зайсуулга үни хуушарhан гуримуудые дабаха эрилтэ табина, заримдаа тэсэбэригүйгөөр яарахашье ушарнууd үзэгдэнэ. Зарим ушарта хубилган шэнэдхэлгэтэй социально-экономическашье, жааг заршамайшье галаар ямаршье холбоогүй, өөрынгөө аша туhа хараhан хүнүүдэй эсэргүүсэлтэ ушарна.

Тэд энэмнай хубилган шэнэдхэлгэ гээшэл, тэрэнэй үедэ бидэ обществоёо шэнэдхэхые, тэрээние шэнэ шанартай болгохые хүсэнэбди. Тэрэмнай улам үргэнөөр, гүнзэгыгөөр тарана, бүхы хүн зоние, ороной бүхы газар дайдые хабаадуулна. Хубилган шэнэдхэлгэ улам үргэнэ, буришье эршэ хүсэтэй боложо байна.

Олониитэдэ бүхы юумые мэдээсэлгэ тухай. Олониитэдэ бүхы юумэн тухай мэдээсэлгэ үгэ хэлэхэ эрхэ сүлөө хоёр хоорондоо холбоотой, харин тон адли ойлгосонууд бэшэ. Иигэжэ хэлэхэдэ болохо: үгэ хэлэхэ эрхэ сүлөө гээшэ олониитэдэ бүхы юумэн тухай мэдээсэжэ байха арга боломжо олгоhон байдал, харин олониитэдэ бүхы юумэ мэдээсэхэ гээшэ бүри үргэн ойлгосо гээшэ. Энэмнай эрхэтэн бүхэнэй ниитын болон политическэ бүхы асуудалнуудаар миин ганса hанамжяяа хэлэхэ эрхэ бэшэ, харин ударидажа байгаа партиин, засагай болон захиргаанай бүхы зургаануудай шиидхэбэринүүдые нюусагүйгөөр абаха ёно гурим сахиха, ажал ябуулгынгаа түлөө харюусаха, шүүмжэлэлгэдэ хэрэгээр харюусаха, ажалша коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй болон эрхэтэдэй өөhэдынь оруулhан дүрадхал, hанамжануудые анхарха үялгатай гэжэ ойлгоноби.

Олониитэдэ бүхы юумэн тухай мэдээсэлгын оршондо эрхэтэдтэ ороной бүхы хэрэгүүдые зүбшэлгэдэ, обществын аша туhада хабаатай шиидхэбэринүүдые зохёолгодо болон баталан абалгада, эдэ шиидхэбэринүүдэй дүүргэлгые хиналтада хабаадаха эрхэ байдал тогтоолгодо гол анхарал хандуулагдана.

Асуудал. Хилын саана мүндэлhэн ямар үзэл hүргаалнууd Танай политическэ болон экономическа бодомжодо болон ажал ябуулгадатнай хэр нүлөө үзүүлээб гэжэ хэлэхэгүй гүт? Нүгөө талаhаань, олониитэдэ мэдээсэлгын болон хубилган шэнэдхэлгын политика бүсад социалис оронуудта ямар нүлөө үзүүлнэ гээшэб?

Харюу: «Харпер энд роу» гэжэ американ хэблэлэй гаргаhан хубилган шэнэдхэлгэ тухай ном соогоо манай политическэ шэнэ бодомжо хадаа ядерна үе сагай бодото байдалые сэгнэhэнэй үрэ дүн, манай ороной болон оршон тойронхи дэлхэйн үнгэрhэн ба мүнөө үе саг тухай гүнзэгы, өөрыгөө шүүмжэлхы бодомжын үрэ гэжэ би бэшээ hэм.

Шэнэ бодомжо ямаршье бүлэгэлдэ хабаададаггүй хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй, ниитын болон эрдэмтэдэй үргэн ехэ хүреэлэнгэй, врачнарай, эрдэмтэдэй, экологистнуудай, дайнда эсэргүү элдэб эмхинүүдэй тобшолол болон эрилтэнүүдые анхаралдаа абажа, бэедээ шэнгээhэн байна. Бусадшье социалис оронуудай дүршэл анхаралдаа абанабди, тэдэнэр манай дүршэл халан абадаг, иигэжэ дүй дүршэлөөрөө баяжалга саг үргэлжэ үргэлжэлнэ, хэн хэндэшье ямаршье түхэл шэнжын модельнүүдые баадханагүй.

Тиимэл даа, бидэ бултадаа бэе бэетэйгээ холбоотой байhанаа ойлгонобди, хоорондоо холбоо харилсаатай оршон байдалда ажаhуудагаа, бултадаа нэгэ мүнөө үе сагай цивилизациин таhаршагүй хубинууd байhанаа мэдэрнэбди.

Асуудал: Президентын хэлэhэнээр бодоходо, хүнэй эрхэнүүд тухай асуудалаар Та тэрээнтэй ондо ондоо хараа бодолтой гээшэ гүт? Гэхэтэй хамта Андрей Сахаровые сүлөөдэ гаргаха, хилын саана байха дуратай зарим совет еврейнүүдэй ябалгые бэлэн болгохо гэhэн Танай эсримгой шиидхэбэри бүхы дэлхэй дээрэ анхарал татаhан байха юм. Энэ шэнэлэлээр үшөө ямар алхамуудые хэхээр хараалнабта?

Харюу: Манай хубилган шэнэдхэлгэ, тэрэнэй гол зорилгонь — зохёон байгуулга — үнгэрэгшэ сагай гажа буруу үзэгдэлнүүдhээ, социализмын хүнэй аша туhые хамгаалдаг ёно гуримые бэелүүлгэдэ haад хэдэг бүхы юумэнhээ сүлөөлхэ гэhэн удхатай.

Бидэ шиидхэгдээгүй асуудалнууd тухайгаа мэдэнэбди, тэдээн тухай эли тодоор, нюусагүйгөөр хэлэдэгбди. Демократизаци хүнэй эрхэ болон сүлөөнүүдые алгад гаранагүй. Хүнэй политическэ болон ниитэ үүргыень үргэнэбди. Демократическа ёhоной хубилатануудай үедэ олонхи асуудалнууd шиидхэгдээ, нүгөөдүүлынь хубилган шэнэдхэлгын үедэ совет обществын шанараараа хубилха бүринь шиидхэгдэхэ юм. Зүгөөр энэмнай — манай хэрэг. Эдэ асуудалнуудые бидэ хэн нэгые дэмжэжэ, hаймhархые hанажа шиидхэнэ бэшэбди. Юундэб гэхэдэ, энэ манай обществын аша туhада харюусана, тэрээнгүйгөөр хубилган шэнэдхэлгээ бэелүүлжэ шадахагүй байнабди. Эсэсэй эсэстэ юундэб гэхэдэ, энэ хизаарлалтанууд урдань зарим үшарта манай юрэ буса революционно хүргэлтын замда алгашагүй байhаншье гээшэ.

Хэзээб даа нэгэтэ, американецуудай нэгэндэ hэн хаш, шиидхэхэ асуудалнуудгүй ороние нэрлэг лэ гээ hэм. Орон бүхэндэ өөрын шиидхэхэ асуудалнууd бии, тэдэнэй тоодо хүнэй эрхэнүүд тухайшье. Бидэ Холбоото Штадуудтахи политическэ, социально-экономическа болон бусад эрхэнүүдэй байдал тухай, мэдэхэшье байхабди. Американ обществын туйлалтануудые, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые болон дутагдалнуудые hайн мэдэнэбди. Тиихэдээ бидэ танай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсанагүйбди. Гэхэтэй хамта американ обществодо боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд, танай захиргаанай политика тухай өөрынгөө hанал бодол хэлэхэмнай зүбтэй гэжэ бодонобди. Зүгөөр энээние зүрилдөөнэй зүйл болгохо дурагүйбди. Энэ хандаса зүб, үнэн сэхэ, совет-американ харилсаануудта, тэдэнэй ерээдүйдэ харюусана гэжэ тоолонобди. Бидэ Холбоото Штадуудта юушье баадханагүйбди. Гэхэтэй хамта хэнэй алишье талаhаа манай хэрэгүүдтэ хамааралсаха hэдэлгэнүүдые буруушаанабди.

Манай хараа бодол иимэл байна. Гэхэтэй хамта хүнэй эрхэнүүд тухай асуудалда сугтаашье зүбшэхэ зүйлнүүд бии. hүүлэй үедэ хүнэй эрхэнүүд тухай асуудалда харилсалгын оньhон бии боложо байна. Тэрээндэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, олониитын түлөөлгшэд үргэнөөр хабаадана. Тодорхой асуудалнууd тэдэнэй үулзалганууd дээрэ түүн түбшэн оршон байдалда, бүтээмжэтэйгөөр зүбшэгдэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай болон США-гай конгрессэй гэшүүдэй хабаадалгатай хүнэй эрхэнүүдээр саг үргэлжын орган байгуулха тухай хэлсээе бидэ hойшаанабди. Хоёр орондо хуули зохёогшодоhоо гадна хүнэй эрхэнүүдые сахиха тухай хэн hанаагаа зобохоб.

Энэл зэргээр саашадаашье харилсахаар бэлэнбди.

Танай асуудалда харюусахадаа, үшөө нэгэ юумэ тухай хэлэхэ гээhэм. Минии hанахада, ургажа ябаа залуу үетэндэ өөhэдынгөө хүндэтэйшье, хүшэршье мэргэжэл тухай hайн үгэ хэлэхэ аргатай.

Мүнөө үеын лекторнүүд партиин табиhан хараа зорилгонуудые олониитэдэ ойлгуулха, тэдэнние зоригжуулха гол хүсэнүүдэй нэгэн болоно. Тиимэhээ хубилган шэнэдхэлгын үедэ районой ажахынуудта эмхидхэлэй ямар ажалай хэгдажэ байhые харуулhан асуудалнуудаар экономическа темэнүүдээр үнгэргэгдэхэ лекцинүүдтэ илангаяа онсо анхарал хандуулха шухала. Иимэ темээр лекци уншаhан хүн районой ажахынуудай хүргэлтые харуулhан баримтануудые хэрэглэхэдээ, шагнагшадай hонирхол татаха, ажалай эмхидхэл hайжаруулха тухай асуудалнуудые зүбөөр харуулха зэргэтэй.

«Первомайский» совхозой партийна организаци лекторнүүдэй хүдэлмэри hайнаар эмхидхэдэг болонхой. Дээдэ Хэжэнгын дунда hүргуулиин багша Д. Б. Очирова хүн зоной дунда лекционно хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг, районой эгээл эдэбхи үүсхэлтэй лекторнүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Энэ харюусалгатай уялгаяа эрхимээр бэелүүлдэг. Донит Батуевна Бухэсоюзна «Знание» бүлгэмэй VIII съездын хүдэлмэридэ хабаадаhан байна. Нухэр Очировагай үнгэргэhэн лекцинүүд хододоо hонирхолтойгоор үнгэрдэг юм. Тусажахын парткомой секретарь Г. Д. Бадмаев эмхидхэлэй-партийна хүдэлмээи урагшатайгаар эмхидхэхэhээ гадна холын фермэ, отарын малшадта hонирхол үүсхэмэ лекцинүүдые уншадаг заншалтай.

Семинарта хабаадаhан Новоселенгинскын дунда hүргуулиин багша Г. И. Кузнецова «Лекторэй шадабари» гэhэн асуудалаар hонирхолтой элидхэл хэбэ. Хүн зоной урда тодо ойлгосотойгоор үгэ хэлэхэ гээшэ тон харюусалгатай хэрэг мүн. Зоной урда үгэ хэлэhэн хүн бэээ ямараар абажа ябахаб, хэлэhэн элидхэлэйнгээ темые ойлгосотой, тодо болгохын тула нэн түрүүн үгын удхада гол анхарал табиха гэhэн Луначарскиин hүргаал мүнөөшье үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Харин манай ороной дээдэ hүргуулинуудта ораторай бэлиг шадабари мүнөөшье болотор үзэдэггүй байhаниинь халагламаар. Хүдэлмэришэдэйнгөө урда гурбаханшье үгэ холбожо, хэлэжэ, ойлгуулжа шадахагүйн мэргэжэлтэдhээ ямар үрэ дун гарахаб даа? Бодото ажабайдал гүйсэд гэршэлэн харуулжа үгэнэл ха юм. Элдэб үлүү ороло үгэнүүдые хэрэглэдэг хүнүүдэй лекцинь ута унжагай, hонигүй болошодог.

Семинарай түгэсхэлдэ Зүүн Сибириин соёлой институдай доцент, педагогическа эрдэмэй кандидат Д. Д. Дарижапова А. С. Макаренко тухай hонирхолтой лекци уншга.

Д. ХУБИТУЕВ.

ЗАВОД БАРИ...

ОДЕССЭ. Совет... баруун Германиин ... дэ томо завод бэ... хай. 40 тонно ашаг... нууд эндэ үйлэдэ...

— Мэнэ hанаар ... днай узелнууд, ... харин совет заводу... нэ двигательнууд б... саргахада хэрэгтэй ... рэгсэл зүйлнүүдые ... эхилхэ юм,— гэжэ ... предприятиин генер... ректор Ю. Озеров ... Энэ завод амжалгатай ... хүдэлэхэ бээ гэжэ ... гадаадын ороннуудта ... жэлтэдшье найдаг... жэлдэ 56 машина бэ... хараалагдана. Харин ... болоод тэдэнэй тоо... hэгтэ хүргэхэ hанаатай ... таhан ашаг олзыг ... центнь' манда, 40 ... партнернуудта үгэ... Продукци хаана ... хай асуудалые фирмэ... торнүүдэй совет ...

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ХУРСА ҮГӨӨР ОЙЛГУУЛХА

Хубилган шэнэдхэлгын, бултанда мэдээсэжэ хүдэлхэ үе сагта лекционно пропагандын үүргэ бүри дээшэлэнхэй. Республикын «Знание» бүлгэмэй правлениин гэшүүдhээ бүридэhэн тусхай бригада дүрбэн хоногой туршада Хэжэнгын районой ажахынуудаар яважа, лекционно хүдэлмэриин район соо хэр эзргын эмхидхэлтэйе шалгаhан, мүн лекторнүүдэй бэлэдхэл, шадабари мэдэсые шалгахадаа, бии байгаа дутуу дунданууdынь усадхаха талаар зохихо хэмжээ ябуулганууdые хараалhан байна. Районой бүхы ажахынуудаар шалгалта хэhэнэйнгээ удаа Хэжэнгэ тосхондо лекторнүүдые суглуулжа, «Лекционно пропаганда олониитые гэгээрүүлхэ гол хүсэнүүдэй нэгэн» гэhэн асуудалаар республикын «Знание» бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшын орлогшо Г. Ц. Митупов hонирхолтой элидхэл хэбэ.

Район соо ябуулагдажа байгаа лекционно хүдэлмэрийе ажахынуудай партийна организацинууд гол түлэб эмхидхэнэ. Политическэ болон соёлой хүргэлтэ харуулhан hонирхолтой асуудалнууdые тон гүнзэгыгөөр шэнжэлhэн лекцинүүдые зоной урда уншаха хэрэг эмхидхэхэ талаар «Знание» бүлгэмэй эмхинүүд hүүлэй үедэ гоpитой хүдэлмэри ябуулдаг болонхой. Эндэ районой лекторнүүд зарим тэды амжалтатай. Гэбэшье, ажахынуудта уншагдаhан лекцинүүдэй шанар мүнөө сагай эрилтэдэ үшөө хүрэнэгүй. Зарим лекторнүүд холын үбэлжөөндэ байhан малшадтай дэлхэй дээрэ боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд тухай тобшолхон хөөрэлдөө үнгэргөөд, тэрэнээ путёвко соогоо «Улаасхоорондын байдал тухай» лекци болгон тэмдэглэнэ. Мүнөө үедэ хүдэлжэ байhан лекторнүүд жэлэй туршада 2—3 асуудал алишье талаhаань гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, лекци болгоходоо, нэн түрүүн хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө hанамжые мэдэхэ, заагдаhан дутагдалнуудые усадхаха, шэлэhэн темээ бүри үргэдэхэhэн тула hонирхолтой тоо, баримтануудые бэдэрэн олохо талаар горитой хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй. Мүнөөнэй шагнагша политическэ болон экономическа орёо асуудалнуудые hайнаар мэдэдэг, ойлгодог болонхой бшуу.

Зоной дунда лекционно пропаганда эрхилхэ харюусалгатай хэрэгтэ өөрынгөө эрдэм мэдээсэр онсо шалгаhан дээлэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдые олоор хабаадуулха талаар районой «Знание» бүлгэмэй эмхинүүдтэ холын хараатай хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха зэргэтэй гээд элидхэлшэ онсо тэмдэглээ. Хэрбээ лекторнүүд урдань өөhэдынгөө хүдэлмэриие гол түлэб «Асуудал—харюу» гэhэн гуримаар эмхидхэдэг байбал, мүнөө ямар нэгэн hонирхолтой темэ шэлэн абажа бэлдэхэдээ, олон янзын литература, диафильмнүүдые үргэнөөр хэрэглэдэг болоо.

Лекционно хүдэлмэридэ хүдөөгэй багшанарыё хабаадуулха хэрэгтэ партийна организацинууд гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй. Эрдэм, техникын туйлалтануудые, энээнэй саашанхи хүргэлтые гүнзэгыгөөр харуулhан лекцинүүдые физикэ, математика, биологи заадаг багшанар эдэбхитэйгээр уншахаhаа гадна, ургажа ябаа залуу үетэндэ өөhэдынгөө хүндэтэйшье, хүшэршье мэргэжэл тухай hайн үгэ хэлэхэ аргатай.

Мүнөө үеын лекторнүүд партиин табиhан хараа зорилгонуудые олониитэдэ ойлгуулха, тэдэнние зоригжуулха гол хүсэнүүдэй нэгэн болоно. Тиимэhээ хубилган шэнэдхэлгын үедэ районой ажахынуудта эмхидхэлэй ямар ажалай хэгдажэ байhые харуулhан асуудалнуудаар экономическа темэнүүдээр үнгэргэгдэхэ лекцинүүдтэ илангаяа онсо анхарал хандуулха шухала. Иимэ темээр лекци уншаhан хүн районой ажахынуудай хүргэлтые харуулhан баримтануудые хэрэглэхэдээ, шагнагшадай hонирхол татаха, ажалай эмхидхэл hайжаруулха тухай асуудалнуудые зүбөөр харуулха зэргэтэй.

«Первомайский» совхозой партийна организаци лекторнүүдэй хүдэлмэри hайнаар эмхидхэдэг болонхой. Дээдэ Хэжэнгын дунда hүргуулиин багша Д. Б. Очирова хүн зоной дунда лекционно хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг, районой эгээл эдэбхи үүсхэлтэй лекторнүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Энэ харюусалгатай уялгаяа эрхимээр бэелүүлдэг. Донит Батуевна Бухэсоюзна «Знание» бүлгэмэй VIII съездын хүдэлмэридэ хабаадаhан байна. Нухэр Очировагай үнгэргэhэн лекцинүүд хододоо hонирхолтойгоор үнгэрдэг юм. Тус ажахын парткомой секретарь Г. Д. Бадмаев эмхидхэлэй-партийна хүдэлмээи урагшатайгаар эмхидхэхэhээ гадна холын фермэ, отарын малшадта hонирхол үүсхэмэ лекцинүүдые уншадаг заншалтай.

Семинарта хабаадаhан Новоселенгинскын дунда hүргуулиин багша Г. И. Кузнецова «Лекторэй шадабари» гэhэн асуудалаар hонирхолтой элидхэл хэбэ. Хүн зоной урда тодо ойлгосотойгоор үгэ хэлэхэ гээшэ тон харюусалгатай хэрэг мүн. Зоной урда үгэ хэлэhэн хүн бэээ ямараар абажа ябахаб, хэлэhэн элидхэлэйнгээ темые ойлгосотой, тодо болгохын тула нэн түрүүн үгын удхада гол анхарал табиха гэhэн Луначарскиин hүргаал мүнөөшье үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Харин манай ороной дээдэ hүргуулинуудта ораторай бэлиг шадабари мүнөөшье болотор үзэдэггүй байhаниинь халагламаар. Хүдэлмэришэдэйнгөө урда гурбаханшье үгэ холбожо, хэлэжэ, ойлгуулжа шадахагүйн мэргэжэлтэдhээ ямар үрэ дун гарахаб даа? Бодото ажабайдал гүйсэд гэршэлэн харуулжа үгэнэл ха юм. Элдэб үлүү ороло үгэнүүдые хэрэглэдэг хүнүүдэй лекцинь ута унжагай, hонигүй болошодог.

Семинарай түгэсхэлдэ Зүүн Сибириин соёлой институдай доцент, педагогическа эрдэмэй кандидат Д. Д. Дарижапова А. С. Макаренко тухай hонирхолтой лекци уншга.

Д. ХУБИТУЕВ.

АЛАУДАЛНУУДТА М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ҮГЭhЭН ХАРЮУНУУД

юумэнэй сэн
а гээшэ хубилг
н тон шухала а
ёhотой гэжэ hе
рондо урьhалам
бии. Энэ хада
равительствын х
рин нягта соц
най гол хубинь
ь юун ҮhЭН УД
совет хүн бүхэн
ляханай түлөө 3
алдажа абаhан
лөө 30 мянга
Танай орондо
даха ёhотой гэж
эн найдана гээ
ытигэн найдаа hа
рилго хэр дарь
элүүлэгдэхэ а

Горбачев. Бид
ие зубшэн хэлсэ
правительствен
бэшэ, харин
ор хэлсэнэбди,
эдэ бүхы асууд
буляалдаата х
ые эхилээ hэн
баталхые хүч
юрын эрхэтэ,
колхознигуудт
ветерануд, эн
рээндэ хабаадаг
бүхы обществ
тана, hонирхол

бэелүүлэгдэжэ
номическа реф
одо олон тоого
умэнэй сэнгүү
шидхэгдэжэ
олго хадаа ех
й байна. Сэнгүү
, оптово, гүрэ
ын ба розничн
хараадаа аб
сэбтэ табан жэл
үдые тогтоолн
бэелүүлэгдэхэ
домжолнобди.

р дээрээ тэдэни
бэелүүлхэ
эрэхэ ёhотойбди
венна бүлэгүүд
ын зургааануудт
баталагдаа. Э
й арад зондо
э hэмди. Имагт
тогтооходоо, ю
тогтоохо гурм
адаа хүн зоно
улам hайжаруу
гдэжэ байhан
үүн хүчэлбэри б
ди.

эл ямар удха
эб? — гэжэ асуу
лохот. Удхань ю
умэнэй сэнгүүд
үйлэ хэрэгүүд
ажалай гаргал
харуулагдаха
ынган hангай б
римшуулан hайн
олгохо байна, Э
р ажахын тоосо
эр бэелүүлжэ б
бүхы коллект
улагдаhан мат
ашануудые таа
а, экономико эр
гаргаха — эрдэм
бжэлтые хурд
бүтээсэ дэшэ
ын эрилтэ хэр
е үйлдбэрилын
эр, эд бараагаа
шанартай зоо
нгаха эрилтэ та
ээ мүнөө энэн
байнабди. Г
нарнаар усадх
шэнэ сэнгүүдь
хала: энэ ушар
э сэнгүүд тухэ
байнабди. Энэн
эходоо, бүхы х
ли бүхы талаа
ар хаража үзэ
эние ороной
э табиха ёhот
хай арадтаа
ди, иимэ юумэ
энэй зубшолг
юумэ бэелүү

эгленд. Хүрш
до, Польшодо,
сэнгүүдые хуби
і hанаа зобоо
ээ ехэ үйлэ
уулжа шадаха
ана гээшэ гүт

Горбачев. М
байдалтайбди.
э сэнгүүдэй о
гүрэнэй нари
доро байда
экономическ
ле сүлөөлжэ
э газарhаа шух
тоохо хэрэгтэ
гэ зулаар энд
дхэхы аргагүй
э тогтоохо гэш
э реформын
елүүлэгдэжэ
эрэг болоно.

ЭД БАРИГДАН
Э. Совет-швей
ерманиин фир
завод барижа
онно ашаа тээх
э үйлэдбэрилэ
э hаяар партн
нууд, детальн
ет заводууд А
ельнүүд ба нра
хэрэгтэй бүсэ
ом,— гэжэ
. Озеров хэр
амжалтатай hа
бэзэ гэжэ би
оронуудай
найдана.
машина бүтээгд
hна. Харин 4
дэнэй тоо 70
эхэ hанаатайбд
г олзын 60
анда, 40 проц
удта үгтэхэ
хаана эльгээх
лые фирмын д
совет шидхэ

ТАСС АПН
ХИЛЫН САААНАhАА

НЕМЕЦ ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ХЭБЛЭГДЭЭ

ВЕНЭ. «Правда» газетын түрүүшын номер немец хэлэн дээрэ мүнөө Австрида хэблэгдэн гараба. Тэрэ Австрида, ФРГ-дэ, Швейцарида, Бенилюксын оронуудта үдэр бүхэндэ тараагдаха байна. Москвада гараhан номерто толилогдоhон бүхы материалнуудые немец хэлэн дээрэ оршуулхын тула бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Дүй дүршэлтэй 16 оршуулагшад газетын үдэр бүрнин номерой материалнуудые оршуулха юм. Фото-зурагуудыень Москва-hаа телеграфаар эльгээгдэхэ. «Правда» газетын редакцитай хамта энэ газетые баруунай ороидо хэблэн гаргажа эхилhэндээ урма баяртайбди гэжэ компаниин түлөөлэгшэ Вильфрид Хампе совет журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

ШАГНАЛ БАРЮУЛАЛГЫН ЁhОЛОЛ

БОНН. «Жэлэй политическэ номдо» олгогдодог шагнал барюулалгын баяр ёhолоя эндэ болобо. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой «Хубилган шэнэдхэлгэ ба шэнэ бодомжо манай ороной аша туhада, бүхы дэлхэйн аша туhада» гэжэ ФРГ-дэ хэблэгдэhэн ном энэ шанда хүртэhэн байhаа. Мюнхенэй хэблэл «Хубилган шэнэдхэлгэ — ородой хоёрдохи революци» гэhэн гаршаалгаар энэ номые немец хэлэн дээрэ барлажа гаргаа.

Баруун Германидахи Фридрих Эбертын фондын дэргэдэхи хэблэгшэдэй, ном наймаалагшадай болон библиотекарнүүдэй хүдэлмэринь нэгэдэлэй тогтоohон энэ шагнал толотомо хурса, гүнзэгы удхатай публицис зохёолнуудта жэл бүри олгогдодог юм.

Хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ hайхан ерээдүй байдал КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарнин нэрэтэй холбоо болоно гэжэ ФРГ-гэй, Европын ба бүхы дэлхэйн арадууд тоолоно гэжэ хүдэлмэрнин нэгэдэлэй жюрин түрүүлэгшэ Манфред Роте онсо тэмдэглэбэ. М. С. Горбачев энэ тушаалда тинмэшье удаан саг соо хүдэлжэ байна бэшэ. Зүгөөр тэрэнэй хэлэhэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлдэг байhандань хүн түрэлтэн этигээ. Тусхайлбал, буу зэбсэгүүдые хурялгын Афганистандахи байдалые гуримшуулгын асуудалнуудые шиидхэхэдэнь тэрэнэй хэлэhэн үгэдөө хүрэдэг байhаниинь үшөө дахин элирбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарнин даалгабаряар СССР-hээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд Ю. А. Квицинский шан абаа.

ОСНАА-гай ХАНДАЛГА

КАИР. Эб найрамдал хангаха, бүмбэрсэг дэлхэйе ядерна зэбсэгhээ сүлөөлхэ, уласхоорондын асуудалнуудые эбэй ёhоор шиидхэхэ талаар шэнэ бүтэмжэтэй hайн түлхисэ үгэхэ ёhотой советамериканай дээдэ түшаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада болохоёо байгаа уулзалгатай — түүхэтэ үйлэ хэрэгтэй дашарамдуулан, энэ уулзалга дээрэ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалда онсо анхарал хандуулагдаха аабза гэжэ этигэн найдажа байhанаа мэдүүлнэбди. Палестинын асуудал хадаа энэ зорилгын гол зүйлынь болохо ёhотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевто, США-гай Президент Р. Рейгандэ Азиа болон Африкын арадуудай hаналаа нэгдэлгын эмхинин (ОСНАА) хандалга дотор хэлэгдэнэ.

Өөhөдөө өөhөдыгөө тодорхойлхые, бэеэ дааhан байдалтай гүрэние байгуулхые эрид шиидэнхэй байhыень палестинын арадай восстаниг элирхэйлэн харуулна гэжэ хандалга соо тэмдэглэгдэнэ. Палестинын араб арадай тэмсэлые дарахые hэдэhэн Израилинин засагаархидай гутамшаг муухай хэмжээнүүдые дэлхэйн олонинтэ, уласхоорондын эмхинүүд буруушаажа, шүүмжэлнэ гэжэ хандалга соо тэмдэглэгдэнэ.

Хүршэ Ливанда эсэргүү ээдрэг түримхэй ябуулгануудаа Израиль үргэдхэнэ, hүйдхэлтэ аашануудые гаргана. Дүтын Зүүн зүг тушаа уласхоорондын конференциие дары зарлалга Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые үнэн зүбөөр, амгалан тайбанаар гуримшуулан шиидхэхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ документ соо заагдана.

М. С. Горбачев. Минии хүлеэжэ байhан юумэн бүхы обществын хүлеэжэ байhан юумэнтэй тудалдана. Бидэ гурбан жэлэй дүнгүудые согсолхобди, хубилган шэнэдхэлгын хэрэгтэ юунэй боложо байhые хэлсэхэбди. Энэ бүхы үеые шүүмжэлхые ёhоор шэнжэлхые хүсэнэбди, hургаалнуудые абаха байнабди. Юрэдоол, зарим тэды заhабаринууд оруулгдахадаашье болохо. Хубилган шэнэдхэлгые хайшан гэжэ саашадань дабшуулхаб, тэрэние яажа тэхэришэгүй болгохоб гэhэн гол асуудал табигдана. Эгээл тиимэhээ экономическа реформые гүнэзгырүүлхэ, парти болон общество дотор демократиие үргэдхэхэ асуудал табигдана. Бусад асуудалнуудые тон hаяар мэдэжэ абана бэээт.

Р. Смит. «Советская Россия», «Правда» газетэнүүдтэ толилогдоhон статьянууд совет хүтэлбэрилэгшэдэй дунда ехэ арсалдаа хёмороотой байhыень элирхэйлэн харуулна бэшэ гү?

М. С. Горбачев. Шэнэдхэн хубилгалгада болон үнэгрhэн саггаа сэгнэлтэ үгэхэ талаар совет хүтэлбэридэ үгэеэ ойлголсохогүй ушарай бии байhан тухай асуудал совет редакторнуудай зүгhөө бэшэ, харин Баруун зүгhөө табигдана гээшэ ха гээд би hананаб. Энэ асуудал саг үргэлжэ табижа байгшад ямар хараа бодол баримталнаб гэжэ би мэдэнэгүйб. Юрэнхыдөөл, энэ темэ радиогоор, элдэб «Абяануудаар» хилын саанаhаа ород болон бусад хэлэнүүд дээрэ ходо зэдэлжэ байдаг. Магад манайда боложо байhан юумые hайнаар ойлгохо эрмэлэлтэй байжа болохо, үгы hаа, менда мүнөө үргэнеор боложо байhан үгэ буляасалдаанууд, hанамжануудаараа андалдалые харша зорилгоор хэрэглэжэ, эдэ бүгэдэдэ этигэхэгүй ябадал түрүүлжэ, манай хүтэлбэридэ үнэхөөрөө үгэеэ ойлголсохогүй ябадал бии болгохые hэдэhэншье байжа магад.

Мүнөөнэй хүтэлбэри, Политбюродошье, правительствадашье, 1985 оной апрелин hүүлдэ гол түлэб бурилдөө. Тиихэдэ шэнэдхэн хубилгалгын хэрэг эхилhэн байгаабди. Манай хүтэлбэриин бүхы гэшүүд шэнэдхэн хубилгалгын хэрэгтэ үнэн сэхэ байна, тэрэнэй политика зохёолгодо, энэ политика бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Зай, суггаа бодомжолоод үзэе, тиихэдэмнай бодото байдал эли тодо боложо магад. Хүнүүд нимэ ехэ хэрэг бүтээхээ hанахадаа, хараалhан зорилгонуудаа бэелүүлхэн тулада гансашье стратегиие бэшэ, харин тактикыень зохёохын тулада эдэбхитэй зубшэн хэлсэлгэгүйгөөр хүтэлбэридэшье, обществодошье, hанаhаа бэелүүлжэ шадаха аал? Мүнөө эгээл иимэ юумэн боложо байна. Бүхы оромнай үгэ буляасалдаанай асари ехэ клуб болонхой. Тиимэhээ шэнэдхэн хубилгалгын оршон соо табигдаhан асуудалнуудые шиидхэхэ замуудые яагаад олохо тухай зубшэн хэлсэлгэнүүд манай хүтэлбэридэшье болонол ха юм. Гансал Иисус Христос бүхы асуудалнуудта харюунуудые мэдэдэг байhан хадаа табан хилээмээр 20 мянган иудейнүүдые хооллуулжа шадаhан байна ха юм. Харин бидэнэр иимэ шэдитэ арга шадабаригүйбди, бэлэн рецептнүүдгүйбди, иигэхэдээ богони болзор соо бүхы юумые шиидхэжэ шадахагүй байнабди. Обществотоёо хамта эдэ бүхы асуудалнуудта харюунуудые бэдэрнэ гээшэбди. Тиимэhээ үгэ буляасалдаанууд, халуун арсалдаанууд болодог байна. Энэмнай юрэ бусын хэрэг гээшэл. Манай илангаяа ехэ дутагдал юун байгааб гэхэдэ, олон жэлнүүдэй турша соо обществодошье, партидашье, Центральна Комитедтэшье, правительствадашье, Политбюродошье иимэрхүү үгэ буляасалдаанай оршон байдал огто үгы байгаа. Энээнhээ уламжалан, олон алдуунууд, эндүүнүүд хэгдэдэг, злдэб гээлтэ, хоролгодо ородог hэмди. Мүнөө боложо байhан үгэ буляасалдаанууды, сэхыень хэлэхэдэ, ёhо соогоо ябажа байhан демократизацилгын хэрэгые хараадаа абажа, манай хүтэлбэри үгэеэ ойлголсохоёо болёо гэжэ харуулха гээшэ тон ехэ алдуу болохо байна. Магад үгэеэ ойлголсохогүй ябадал байhай, совет хүтэлбэри хоорондоо зүришэлдөө хэhэй гэжэ хэншьеб хүсэhэн байжа болоо. Энэмнай тад ондоо хэрэг ха юм. Манай хүтэлбэридэ мүнөө тогтоод байhан бодото байдалые зубөөр сэгнэлгэдэ энэ ямаршье хабаагүй.

Р. Смит. Танай тала баримталагшад, шэнэдхэн хубилгалгые халуунаар дэмжэгшэд политическэ зүришэлдөөнүүдэй боложо магад байhанаарнь hанаагаа зобоhон шэнгөөр бидэнэртэ харагдаа hэн. Жэшээлхэдэ, «Советская культура» газетэдэ нэгэ бэшэг толилогдоо. «ЦК-гай Пленум суглараад, М. С. Горбачевые гаргажархина аа гү?» (байhан соонь бэшэбэб) гээд бэшэгэй автор ехэ hанаагаа зобоhон байгаа hэн. Тиигээд танай хүтэлбэрилгэ, танай политика тухай асуудалаар асуулта үнэргэжэ, тэрээндэ бултаниие хабаадуулха хэрэгтэй гээд тэрэ дүрадхаhан байха юм. Би иигэжэ hураха hанаатайб: энэ бэшэг тухай дуулаа hэн гүт? Асуулта үнэргэхэ тухай юун гэжэ hананат?

М. С. Горбачев. Гансашье энэ бэшэг тухай дуулаа бэшэб. [Энеэдэн]. Иимэ баримтануудые hайн юумэн, дэмжэлгэ гэжэ тоолоноб. Ороние хүтэлбэрилгэдэ хэн байнаб гэhэн асуудалаар общество онсо hонирхоно ха юм. Тиимэhээ бүхы боложо байhан юумэндэ зомнай айхабтар ехэ анхарал хандуулна гээшэл. Мүнөө эндэ танай хэлэhэн юумэн нэгэ hонирхолтой hүлдэ тэмдэг гэршэлэн харуулна. Тэрэ hүлдэ тэмдэг шэнэдхэн хубилгалгын гол түлэб бурилдөө. Тиихэдэ шэнэдхэн хубилгалгын хэрэг эхилhэн байгаабди. Манай хүтэлбэриин бүхы гэшүүд шэнэдхэн хубилгалгын хэрэгтэ үнэн сэхэ байна, тэрэнэй политика зохёолгодо, энэ политика бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Зай, суггаа бодомжолоод үзэе, тиихэдэмнай бодото байдал эли тодо боложо магад. Хүнүүд нимэ ехэ хэрэг бүтээхээ hанахадаа, хараалhан зорилгонуудаа бэелүүлхэн тулада гансашье стратегиие бэшэ, харин тактикыень зохёохын тулада эдэбхитэй зубшэн хэлсэлгэгүйгөөр хүтэлбэридэшье, обществодошье, hанаhаа бэелүүлжэ шадаха аал? Мүнөө эгээл иимэ юумэн боложо байна. Бүхы оромнай үгэ буляасалдаанай асари ехэ клуб болонхой. Тиимэhээ шэнэдхэн хубилгалгын оршон соо табигдаhан асуудалнуудые шиидхэхэ замуудые яагаад олохо тухай зубшэн хэлсэлгэнүүд манай хүтэлбэридэшье болонол ха юм. Гансал Иисус Христос бүхы асуудалнуудта харюунуудые мэдэдэг байhан хадаа табан хилээмээр 20 мянган иудейнүүдые хооллуулжа шадаhан байна ха юм. Харин бидэнэр иимэ шэдитэ арга шадабаригүйбди, бэлэн рецептнүүдгүйбди, иигэхэдээ богони болзор соо бүхы юумые шиидхэжэ шадахагүй байнабди. Обществотоёо хамта эдэ бүхы асуудалнуудта харюунуудые бэдэрнэ гээшэбди. Тиимэhээ үгэ буляасалдаанууд, халуун арсалдаанууд болодог байна. Энэмнай юрэ бусын хэрэг гээшэл. Манай илангаяа ехэ дутагдал юун байгааб гэхэдэ, олон жэлнүүдэй турша соо обществодошье, партидашье, Центральна Комитедтэшье, правительствадашье, Политбюродошье иимэрхүү үгэ буляасалдаанай оршон байдал огто үгы байгаа. Энээнhээ уламжалан, олон алдуунууд, эндүүнүүд хэгдэдэг, злдэб гээлтэ, хоролгодо ородог hэмди. Мүнөө боложо байhан үгэ буляасалдаанууды, сэхыень хэлэхэдэ, ёhо соогоо ябажа байhан демократизацилгын хэрэгые хараадаа абажа, манай хүтэлбэри үгэеэ ойлголсохоёо болёо гэжэ харуулха гээшэ тон ехэ алдуу болохо байна. Магад үгэеэ ойлголсохогүй ябадал байhай, совет хүтэлбэри хоорондоо зүришэлдөө хэhэй гэжэ хэншьеб хүсэhэн байжа болоо. Энэмнай тад ондоо хэрэг ха юм. Манай хүтэлбэридэ мүнөө тогтоод байhан бодото байдалые зубөөр сэгнэлгэдэ энэ ямаршье хабаагүй.

Р. Смит. Танай тала баримталагшад, шэнэдхэн хубилгалгые халуунаар дэмжэгшэд политическэ зүришэлдөөнүүдэй боложо магад байhанаарнь hанаагаа зобоhон шэнгөөр бидэнэртэ харагдаа hэн. Жэшээлхэдэ, «Советская культура» газетэдэ нэгэ бэшэг толилогдоо. «ЦК-гай Пленум суглараад, М. С. Горбачевые гаргажархина аа гү?» (байhан соонь бэшэбэб) гээд бэшэгэй автор ехэ hанаагаа зобоhон байгаа hэн. Тиигээд танай хүтэлбэрилгэ, танай политика тухай асуудалаар асуулта үнэргэжэ, тэрээндэ бултаниие хабаадуулха хэрэгтэй гээд тэрэ дүрадхаhан байха юм. Би иигэжэ hураха hанаатайб: энэ бэшэг тухай дуулаа hэн гүт? Асуулта үнэргэхэ тухай юун гэжэ hананат?

М. С. Горбачев. Гансашье энэ бэшэг тухай дуулаа бэшэб. [Энеэдэн]. Иимэ баримтануудые hайн юумэн, дэмжэлгэ гэжэ тоолоноб. Ороние хүтэлбэрилгэдэ хэн байнаб гэhэн асуудалаар общество онсо hонирхоно ха юм. Тиимэhээ бүхы боложо байhан юумэндэ зомнай айхабтар ехэ анхарал хандуулна гээшэл. Мүнөө эндэ танай хэлэhэн юумэн нэгэ hонирхолтой hүлдэ тэмдэг гэршэлэн харуулна. Тэрэ hүлдэ тэмдэг шэнэдхэн хубилгалгын гол түлэб бурилдөө. Тиихэдэ шэнэдхэн хубилгалгын хэрэг эхилhэн байгаабди. Манай хүтэлбэриин бүхы гэшүүд шэнэдхэн хубилгалгын хэрэгтэ үнэн сэхэ байна, тэрэнэй политика зохёолгодо, энэ политика бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Зай, суггаа бодомжолоод үзэе, тиихэдэмнай бодото байдал эли тодо боложо магад. Хүнүүд нимэ ехэ хэрэг бүтээхээ hанахадаа, хараалhан зорилгонуудаа бэелүүлхэн тулада гансашье стратегиие бэшэ, харин тактикыень зохёохын тулада эдэбхитэй зубшэн хэлсэлгэгүйгөөр хүтэлбэридэшье, обществодошье, hанаhаа бэелүүлжэ шадаха аал? Мүнөө эгээл иимэ юумэн боложо байна. Бүхы оромнай үгэ буляасалдаанай асари ехэ клуб болонхой. Тиимэhээ шэнэдхэн хубилгалгын оршон соо табигдаhан асуудалнуудые шиидхэхэ замуудые яагаад олохо тухай зубшэн хэлсэлгэнүүд манай хүтэлбэридэшье болонол ха юм. Гансал Иисус Христос бүхы асуудалнуудта харюунуудые мэдэдэг байhан хадаа табан хилээмээр 20 мянган иудейнүүдые хооллуулжа шадаhан байна ха юм. Харин бидэнэр иимэ шэдитэ арга шадабаригүйбди, бэлэн рецептнүүдгүйбди, иигэхэдээ богони болзор соо бүхы юумые шиидхэжэ шадахагүй байнабди. Обществотоёо хамта эдэ бүхы асуудалнуудта харюунуудые бэдэрнэ гээшэбди. Тиимэhээ үгэ буляасалдаанууд, халуун арсалдаанууд болодог байна. Энэмнай юрэ бусын хэрэг гээшэл.

Хүршэ Ливанда эсэргүү ээдрэг түримхэй ябуулгануудаа Израиль үргэдхэнэ, hүйдхэлтэ аашануудые гаргана. Дүтын Зүүн зүг тушаа уласхоорондын конференциие дары зарлалга Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые үнэн зүбөөр, амгалан тайбанаар гуримшуулан шиидхэхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ документ соо заагдана.

Р. РЕЙГАНЭЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

ВАШИНГТОН. США-гай Президент Р. Рейган США-гай эрье шадарай газарые хамгаалха талаар Коннектикут штадтахи Нью-Лондоной академие дүүргэжэ байгшадай урда үгэ хэлэбэ.

Тэрэ иигэжэ хэлээ: «Арбаад үдэрэй үнэгрхэдэ, би Генеральна секретарь Горбачевтой дүрбэдэхеэ уулзахаа түрүүшынхеэ Москва ошохомни. Hүүлэй хэдэн hарын түршада дэлгэрэнгыгээр эзубшэн хэлсэhэн зорилгонуудаа энэ уулзалгын үедэ зубшэн хэлсэхэ байнабди.

Американ-совет харилсаанай зублэхэ зүйлдэ дүрбэн гол асуудал табигдана: хүнэй эрхэнүүд, нютагай хёмороо зүришэлдөөнүүд, буу зэбсэгүүдые хороолго болон хоёр талын харилсаан. Американ ойлгомжын ёhоор, хүнэй эрхэнүүд тухай асуудалда тогтоохо хэлэхэдээ, СССР-тэй харилсаа холбоомнай зарим тэды hайжараа гэжэ Рейган тэмдэглэбэ. Гэхэтэй хамта Хельсинкидэхи хэлсээнүүдтэ тогтоходоо, эрхэнүүд болон сүлөөнүүдые бүрин хүсэдөөр хүндэлхэ» тухай США саашадаа туйлахые hанаашална гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Нютагай асуудалнууд тухэй США-гай Президент хэлэхэдээ, тусхайлбал, иигэжэ мэдүүлбэ: «Афганистанhаа совет сэрэгүүдые гаргажа байhан ушарые hайшаанабди». Тинхэдээ зэбсэгтэ оппозиние США-гай дэмжэхэ хараатай байhые тэрэ баталаа.

«Буу зэбсэгүүдые хинаха тухай асуудалаар Генеральна секретарь Горбачев бидэ хоёр ядерна зэбсэгүүдые хороохо тухай» манай хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхэдээ, стратегическэ добтолхы түхеэрэлгэнүүдтэ онсо анхаралаа хандуулха байнабди», — гэжэ Рейган саашадаа мэдүүлбэ.

«Хоёр талын харилсаан тушаа хэлэхэ болоо hаа, манай хоёр ороной студентнэрэй хоорондохи харилсаае үргэдхэхэ хэрэгые илангаяа hайшаанаб», — гэжэ Президент тэмдэглээ.

«Манай уулзалгануудай үедэ далай дээрэ бэдэрэлтэнүүдые хэхэ, аршалан абарха талаар американ-совет хэлсээндэ анхаралааехээр хандуулхабди гэжэ мүн лэ hануулха ёhотойб». Энэ талаар хэгдэжэ байhан хүдэлмэри мэнэ hалхан дүүрээ,

ааар болоод байна гээд ойлгохоор гээшэ гү?

М. С. Горбачев: Бидэнэр ядерна буу зэбсэгүүдые эрид шуудаар хороолгын залан шууд, этигэл түгэстала баримталагшад гээшэбди. Тиимэhээ стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые 50 процентээр хороохо тухай хэлсээндэ гар табилгын түлөө дуугаа үгэнэбди. Манай сэгнэлтээр бидэнэр элдэб асуудалнуудые шиидхэхэ талаар хамтын ехэ зам гаталаабди. Гэбэшье стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые хороолго тухай хэлсээндэ гар табижа байгаад, ядерна буу зэбсэгүүдэй ондоо hалбаридань, замбуулинда болон далай дээрэ буу зэбсэг үрдилдэн гаргалгые улам hүжэрөөхэдэмнай хайшаа удхатай байхаб гэжэ асууха эрхэтэй байhаниимнай зубшөөхэ байхат гэжэ hананаб. Ямаршье удхагүй юумэн болоно ха юм.

Тиимэhээ манай эрид шиидэнги бодол гэнтэ дурадхагдаhан юумэн бэшэ, совет талын гаргаhан тактическэ ябадалнууд, «годиролтонууд» бэшэ. Энэмнай гүнзэгыгаор бодожо үзэгдэhэн, харюусалга түгэс ябадал мүн. Тэрэ совет арадай, американ арадай, бүхы дэлхэйн аша туhада харюусана. Хэрбээ бидэнэрэй буу зэбсэг үрдилдэн гаргалгын нэгэ түхэл янзые ондоогоор hэлгээ hаамнай, илангаяа замбуулинда, бүхы юумэн айхабтар ёрёо шэнжэ шанартай болохо hэн. Мүнөө бурилдэжэ байhан бэо бэедээ этигэлээ hалгааха, Женевдэхи хэлсээнүүдтэ бии болоhон бүхы дүй дүршэлөө үнэ сэнгүй болгохо байгаабди. Юуб гэхэдэ, буу зэбсэг үрдилдэн гаргалгын шэнэ түхэл янза, шэнэ оршон тухай эндэ хэлэгдэнэ. Тиимэhээ шэнээр үгэеэ ойлголсожо, ямаршьеб хэлсээнүүдые баталхын тулада тон шэнэ баримтануудта үндэhэлхэ хэрэгтэй байна ха юм. Энэ хэрэгтэ хэдэн арбан жэлнүүд хэрэгтэй болохо байна.

Замбуулинда буу зэбсэг үрдилдэн гаргаха хэрэгые улам hүжэрөөгшэд өөрынгөө арадай урда, бусад арадуудай урда ехэ гэмтэ ябадал гаргана гэжэ hанаха байнаб. Энээн тухай дүүрэн харюусалгатайгаар, тон тодоор хэлэхэ хэрэгтэй. Иигэжэ бодомжолхо болоо hаа, тогтоод байhан байдал тэнсүүригүй болголгын, ашуулгүйн асуудалнуудаар үридшалан юушьеб багсаамжалхын аргагүй зам нээгдэхэ байна ха юм. Энээнние буруушаажа, иимэ хандаса гаргаhан эдэбхитэдые эрид гэмнэхэ хэрэгтэй.

Далай дээрэ тодхогдодог далита ракетэнүүдые хизаарлалгаhаа болон хиналта дорohоо гаргаха hэдэлгэ хажуу тээшээ халба hүрэлгэ, буу зэбсэг үрдилдэн гаргалгын үшөө нэгэ шэглэл болоно.

Тиимэhээ эдэ бүхы асуудалнуудые бидэнэр хоорондынь холбоноби. Иигэжэ хандахада зүб байна гэжэ hананаб. Эдэ бүхы асуудалнуудтай холбоо барисаатайгаар стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые 50 процентээр хороохо тухай хэлсээндэ гар табилга түйлахв харгы замуудые бидэнэр харанабди. Энэ гол болоно. Тиигэжэ улам саашаа дабшаха хэрэгтэй.

К. Грэхэм. Хоёр талаhаа энэ талаар хэлсээ хэхын тула горитой алхамууд хэгдэhэн байгаа гэжэ hанаhан хадаа энэ асуудал Танда табиhан байнаб. Хэрбээ стратегическэ хамгаалхы үүсхэл . болон ракетэдэ эсэргүү оборонь тухай асуудал абажа хараха болоо hаамнай, Вашингтоной Декларацы, минии hанахада, гол асуудалда сэхэ асарна. Онсолходо, ракетэдэ эсэргүү оборонь тухай хэлсээнhээ гарангүй байхые хараалhан совет-американ-совет хэлсээндэ анхаралаа хандуулхабди гэжэ мүн лэ hануулха ёhотойб». Энэ талаар хэгдэжэ байhан хүдэлмэри мэнэ hалхан дүүрээ,

сагай дүүрэхэдэ юун болохоб гээд харуулна гэжэ hанагдана. Вашингтондо хэгдэhэн хамтын мэдүүлгэ соо энэ асуудал мүнөө шиидхэхэ арга олдоно гээ hаамни, юун гэжэ hанаха байнат?

М. С. Горбачев. Ракетэдэ эсэргүү оборонь тухай хэлсээе 1972 ондо баталхадаа, 1983 он болотор ямараар ойлгожо байhан тухайгаа тус мэдүүлгэ соо хэлэhэнэй ёhоор добтолхы буу зэбсэгүүдые 50 процентээр хороохо тухай үгэеэ ойлголсохо үндэhэ hүүри бии гэжэ hананаб. Ондоо байха ёhогүй.

Танай асуудалай нэгэ хубидань үшөө харюусаадуй байнаб. США-гай ямаршье захиргаантай совет-американ харилсаа холбоонуудай энэ тон шухала шэглэлээр хүдэлхөөр бэлэмди, Женевдэхи үйлэ хэрэгүүдэй оршон соо ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо талаар шэнэ хэлсээнүүдые баталха замуудые бэдэрхэ хүсэлэнтэйбди. Господин Рейганэй байхадань эдэ, бүгэдынь болоо hаань, бидэнэр амаршалхабди. Хэрбээ эдэ бүгэдынь шэнэ президентын hунгардаhан хойно болоо hаань, энэшье ушарта сагаа гээжэ байгүй хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлхэбди. Американ тала энэ талаар hайн hанаа гаргаха ёhотой.

Марс руу ниидэхэ талаар харилсаа холбоонууд тухай президенттэй мүн лэ хөөрэлдэхэб.

Тус ракетэ табилгын фотографинуудта бултанай дутэлхынь үряад, М. С. Горбачев үргэлжэлүүлнэ:

— Нёдондо зуун тонно ашаа газарай оршомдо гаргаhан «Энергия» гэжэ ракетымнай модель харагты. Нэгэ бага hэльбэгдэн шэнэлэгдэhэ нэй hүүлээр 200 тонно ашаа гаргадаг болохо. Нёдондо минии хүрэhэн Байконур космодромhоо энэ ракетын ниидэн гарахыень харуулhан фотографи намда эльгээгэ. Марс руу суггаа ниидэлгэ эмхидхэхэ талаар харилсаа холбоо тогтоохые президент Рейганда дурадхахаб. СОИ болон ПРО тухай программануудые бэелүүлхэдэ, эрдэм болон техникын хүгжэлтын талаар хүлеэгдэжэ байhан үрэ дунгүүд замбуулинние сб найрамдалай аша туhада ашаглалгын проектнүүдые бэелүүлhэнэй ашааршье туйлагдажа болохо ха юм. Жэшээлхэдэ, Галлейн кометэ тээшэ ниидэлгын проект бэелүүлжэ байхадаа, хэдэн арбаад шэнэ материалнуудые, эрдэмэй иимэ hалбариннуудта, электроникодо, математикада болон бусадта олон тоото үрэ дунгүүдые абаhан, туйлаhан байнабди.

Ажал ябуулгын болон харилсаа холбоонай үргэн зам энэ. Эдэ бүгэдэ американ болон, совет арадай нэрэ хүндэдэ эгээл таараха hэн. Би президентдэ дурадхахаб...

Дж. Хогленд. Та мэдэhэн байжа болохот, бидэнэр энээн тухай академик Сагдеевэй статья толилоообди.

М. С. Горбачев. hонирхолтой байна... Галлейн комотэ тухай гү?

Дж. Хогленд. Марс руу суггаа ниидэлгэ тухай. Автомат станци эльгээхэ дурадхал оруулагдана. Иимэ никдэлгэ бэелүүлэгдэжэ боломоор гээд манай тэндэшье харагдана.

М. С. Горбачев. Энэмнай эрдэмдэ, технологидо болон техникэдэ айхабтар ехээр урагшаа дабшалта болохо hэн. Мүнөө харана ха юмта даа, ямар юумэ хэнэбибди... Таанадаар уулзахадаа, ехэ баяртай байбаб.

Уулзажа хөөрэлдэhэнэйнь түлөө К. Грэхэм болон бусад баяр баясхалан хүргэбэ.

СОВЕТ СЭРЭГШЫН СОЛО ДУУДАЖА...

Нёдондо театр 50 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэhэн байна. Дайнай урдахана (1937 оной июль hарада) байгуулагдаhан Алас-Дурнын Улаан Тугта сэрэгэй округэй драматическа театрэй түрүүшын хүтэлбэрилэгшэд — СССР-эй арадай артист Ф. Е. Шишигин, Белоруссиин ССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ю. Б. Щербаков гэгшэд — театрай коллективые бүридхэhэн юм.

Н. Погодиной «Человек с ружьём», «Кремлевские куранты» гэжэ зүжэгүүдые табижа, театрай коллектив түрүүшынгээ амжалтануудые туйлаhан байна. В. И. Ленинэй ролиие театрай сценэ дээрэ эгээл түрүүлэн Ю. Щербаков байгуулhан, 1941 онhоо ахамад режиссёроор РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша А. С. Ларский хүдэлhэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай hүрөөтэ жэлнүүдтэ манай артистнууд сүлөөгүй ажаллаа. Бригаданууд боложо хубаараад, поездоор, машинаар, зарим газарта ябагаар ябажа, сэрэгэй дүтэ ойрын гарнизонуудаар зүжэгүүдээ харуулдаг байгаа. Энээнhээ гадна концертнүүдые эмхидхэжэ, зүжэгүүдhээ хэhэгүүдые, дуунуудые, рассказуудые болон шүлэгүүдые олоор гүйсэдхэдэг hэн. Иигэжэ Улаан Армиингаа эрэлхэг сэрэгшэдые хорото дайсанаа гамгүйгөөр хюдахыень уряалдаг байгаа бшуу.

Тэрэл үеэр режиссёрнууд А. Ларский И. Резников хоёр «Иван Голубь» гэжэ зүжэг бэшээд, театрайнгаа сценэ дээрэ харуулhан байна.

Дайнай хойто жэлнүүдтэ театр шэнэ зүжэгүүдые олоор бэлдэжэ табяа hэн. Граждан дайнай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарнуудай бодото хэрэгүүдые магтан харуулhан зүжэгүүд тэдээн соонь олон байгаа. Нэрлэбэл, А. Штейнын «Весна 1921 года», Б. Лавреневой «Разлом», А. Салынскиин «Барабанщица», К. Симоновэй «Так и будет» болон бусад зүжэгүүд мун.

Театрай сценэ дээрэ жанрынгаа болон темынгээ талаар янза бүрийн зүжэгүүдые табиhан ушар хадаа энэ коллективтэ бэлиг ехэтэй артистнуудай хүдэлдэг байhые түгэс гэршэлнэ ха юм. Тэдээн соонсо РСФСР-эй арадай артист Н. Белоусов, РСФСР-эй габьяата артистнууд М. Маслов, О. Фандера, В. Лютиков, Латвиин ССР-эй габьяата артистка Е. Коренева, артистнууд М. Белоусова, Т. Савиных, В. Марченко болон бусадые нэрлэмээр.

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша А. Костров сценые гоёон шэмэглэдэг юм.

Мүнөө үень театрай коллективые ахамад режиссёр Б. Светличный, Д. Черторижский (начальнигынь) гэгшэд хүтэлбэрилнэ.

Театрай ябаhан газарнуудые тоолохо болоо hаа, олон даа: Приморийн болон Хабаровска хизаарнууд, Амарай, Шэтын Эрхүүгэй, Кемеровскэ, Сахалинай областьнууд, Камчатка, Курилын аралнууд, Анадырь.

Улаан-Үдэдэ иимэ зүжэгүүдээ харуулха түсэбтэйбди.

Ю. Яковлевай «Баллада о десанте» («Афганистан 80-яад онуудта»), гэжэ зүжэг эгээл түрүүшынхиеэ манай театрта табигдаа. Совет-интернационалист сэрэгшын эрэлхэг образ харуулагданхай.

Сэрэгэй албанда, залуу сэрэгшэдтэ «Таёжная легенда» (И. Анкилов) гэжэ драма, «Единственный внук» (А. Иршин) гэжэ хоёр үйлэтэй комеди зорюулагданхай.

Гадаадын ороныдай авторнуудай зүжэгүүдтэй улаан-удынхидые мүн лэ танилсуулхабди. Француз литературын классик Оноре де Бальзагай «Жизнь холостяка» гэжэ романай удхаар Э. Фабрай найруулан табиhан «Хищница» гэжэ хоёр үйлэтэй трагикомеди, итальян драматург Эдуардо де Филиппо гэгшын «Цилиндр» гэжэ трагифарстай, американ драматургнууд И. Мэйо М. Энекен хоёрой бэшэhэн «Моя жена — лгунья» гэжэ комеди харагшадтаа дурадханабди.

Белорус драматург Н. Матусовскиин «Мудромер» гэжэ шэнэ шог ёгто комеди табихабди. Энэ зүжэгнай Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Бүхэсоюзна конкурсдо эрхимүүдэй тоодо нэрлэгдэжэ, шанда хүртөө hэн.

Приморийн комсомолой шангай лауреат В. И. Мороз зүжэгые найруулан табяа, уран зурааша И. Зарубина гоёон шэмэглээ.

Гадна В. Аррогой «Колея» гэжэ хоёр үйлэтэй зүжэг Буряадай хүн зондо дурадханабди.

Үхибүүдэй hонирхон хараха зүжэгүүд гэхэдэ, Е. Чернягай «Василиса Прекрасная», В. Лифшицэй «Ищи ветра в поле» гэжэ онтохонууд болоно.

Манай зүжэгүүдые харахыень бүхы улаан-удынхидые уринабди.

Б. БЕЛОКРЫЛОВ,
театрай ахамад режиссерой туhалагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Таёжная легенда» гэжэ зүжэгhөө хэhэг. Артистнууд Б. Белокрылов (Юван Алпатов), С. Митюшина (Маришка) гэгшэд наадана.

ГАЛААР НААДАЖА ГАРЗА ХЭБЭ

Үнгэрэгшэ долоон хоногто республика дотор хорёод түймэр боложо, душэн мянган түхэригэй гарза хэгдэбэ. Галай аюул элдэб ушарhаа тохёолдоо.

Яруунын районой Комсомольск hуринда дунда hургуулиин кочегар Стрелков hуниин сагта машинаhаа бензин хулгайлхадаа, монсогойлhон саарhанда гал аhаажа, гэрэлтүүлээ ха. Харин агаарта тараhан бензинэй охин тэрэ доро дүлэтэжэ, түймэр эхилээ ха юм. Энэ гараж соо байhан автомобиль, трактор бултадаа дүрөө. Стрелков шатаа, шархатаа, үйлэ хэрэгүүдэйнгээ түлөө хуулиин урда харюусаха баатай болобо.

Бурятферммаш нэгэдэлэй хүдэлмэришэн И. К. Бурков Геологическа үйлсөөр ажаhуудаг. Тэрэ гэртээ архидажа байhаар галаа алдажа, ехэ гарза хохидолдо ороhон байна.

hүүлэй үедэ үхибүүдэй галаар наадаха ушарнууд олошороо. Хорин совхозой Заха гэжэ буусада хонидой байра шатаhан байба. Түймэрэй шалтагаан элирүүлхэдэ, хонишоной хүбүүн долоотой Чимит Дашиев зуруулаар наадажа, түймэр табиhан байха юм. Совхоздо зургаа мянган түхэригэй гарза хэгдээ.

Үхибүүдhээ зуруулаа холо хадагалха ёhотой, багашуулые өөhэдынь орхижо болохогүй гэжэ хэды дахин хэлэдэг, бэшэдэг гээшэбибди. Түгөөр аюулай тохёолдоходол, эдэ бүгэдые ойлгодог болоно.

А. ФЕДОРОВ,
МВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ.

Боксоор РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн

АМЖАЛТА—АРГА ДҮРЭhӨӨ

Боксоор РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэхын тула үнгэрэгшэ субботын үдэр табан шэгнүүртэ шанга тулалдаанууд болобо.

51 килограмм. Спортын мастер Сергей Юн (Саратов) 27-той боложо ябаашье hаа, олохон ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаhан намтартай. Эгээл тиимэhээ тэрэнэй ондоо мүрысөөндэ ошохо болоhон дээрэhээ Волгоград хотын спортын мастер Олег Сидоренко тулалдаагүйгөөр түгэсхэлэй нааданда гараhан байгаа. Энээнтэй hүүлшын уулзалгада хабаадаха эрхэдэ хэн хүртэхэнь гээшэб? — гэhэн асуудал сугларагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэбэ. Ушарынь гэхэдэ, манай республикын түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Олег Пятков Эрхүүhээ ерэhэн спортын мастер Валерий Благодарный гэгшэтэй энэ үдэр ринг дээрэ тулалдаха байгаа бшуу. Благодарный hаял хада хори хүрэжэ ябаашье hаа, залуушуулай дундаhаа 1985 ондо РСФСР-эй чемпион болоhон намтартай. Тэрэ 172 дахин рингдэ гаража тулалдахадаа, хорин уулзалгадаа урагшагүйдэhэн юм. Урзанда жэл СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ шангай hуури эзэлээ hэн. Эгээл тиимэhээ бокс-до дуратайшуулай hанаагаа зобохоньшье ойлгосотой байгаа. Зүгөөр гонгын ханхинамсаар, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент О. Пятков эршэлтэйгээр добтолжо оробо. Тиихэдээ тэрэ бухы гурбан раундда булюу байhанаа харуулаа. Судьянарай шиидхэбэреэр О. Пятков 5:0 тоотойгоор шүүжэ, Буряад ороной суглуулагдамал командаhаа оройдоол гансаараа түгэсхэлэй нааданда гараhан байха юм. СССР-эй мэдээжэ боксер, Европын чемпионадта бронзо медаляар шагнагдагша, СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ 4 дахин мүнгэн медальда хүртэгшэ, улаасоорондын классай спортын мастер Александр Дугаровые зүмүүжүүлhэн Анатолий Михеев Загарайн райондо хүдэлхэдөө, Олег Пятковые элирүүлжэ, боксын нюусатай танилсуулhан байгаа. 1986 ондо Олег залуушуулай дундаhаа Сочи хотодо РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаа hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо Олег олохон мүрысөөндэ хабаадахадаа, урагшагүйдэhэн юм. Тиин мүнөө сэрэгэй албаяа дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр түрүүшынгээ амжалта түйлаба гээшэ. ВСТИ-гэй физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын ахалагша багша, спортын мастер Павел Федотов мүнөө тэрэниие hурган hоридог.

Хүнгэн шэгнүүртэ Уфа хотын спортын мастер Андрей Пестряев манай республикын түлөөлэгшэ, спортын мастер Александр Цыреновтэй хабаяа туршаа. Нёдондо жэл «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна " заншалта мүрысөөндэ илажа гараhан Александр Цыренов үнгэрhэн жэл соо багжагар хүдэр бэетэй болоо. Тэрэнэй мэргэжэл шадабариньь дээшэлээ. Гэбэшье залуушуулай дундаhаа СССР-эй Кубогта хүртэhэн, «Хани барисаан» гэжэ уласоорондын мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаhан А. Пестряев хоёр гарhаа онобшотой шанга сохилтотой, hайн арга дүрэтэй боксёр боложо ябаhанаа харуулба. Тэрэнэй илалта туйлаhанда судьянарай нэгэниньшье маргабагүй. Теэд яахаб, спорт хадаа спорт ха юм даа. Эрэшүүлэй дунда РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ түрүүшынхээ хабаадахадаа, А. Цыренов амжалта туйлажа, 57 хүрэтэр килограммай шэгнүүртэ гурбадахи hуури эзэлбэ бшуу.

Энэл шэгнүүртэ нёдондо жэл Россин Федерациин чемпион болоhон Владислав Александров (Чебоксара) Приморийн хизаарай спортын мастерта кандидат Станислав Павловые булижа гараа.

Хоёрдохи дундууршаг шэгнүүртэ бэлигтэй бэрхэ боксернууд олон байгаа гэжэ урда урдынгаа репортажнууд соо хөөрэhэн байхабди. hагшагда hагшагдаhаар эгээл бэлигтэй бэрхэ, шандааhа шангатай спортсменүүд хахад финалда гараа hэн. Түрүүшээр бухы арга хабяяа гаргаагүй байhан спортын мастер Владимир Втулкин (Кострома) түгэсхэлэй наадан тээшэ улам эршэмтэйгээр дабшажа ябана. Тэрэнэй рингдэ гаража тулалдаhан Саратов хотын спортын мастер А. Филиппов хоёрдохи раундда нокдаунда орошобо. Гурбадахи раундын эхиндэ тэрэнэй урагшагүйдэхэдэнь, секундантнь полотенциеэ ринг дээрэ хаяха баатай болоо.

Энэ шэгнүүртэ тулалдаhан спортын мастер В. Шепель (Ростов), уласоорондын классай спортын мастер М. Ширин (Московско область) гэгшэдэй уулзалга мүрысөөнэй эгээл гоё hайхан, hонирхолтой, шанга уулзалгануудай нэгэн байгаа гэжэ хэлэлтэй. 18-тай Владимир Шепель залуушуулай дундаhаа СССР-эй чемпион, ВЦСПС-эй шанда хүртэhэн, залуушуулай дундаhаа Гаванада болоhон дэлхэйн чемпионадта хабаадаhан намтартай. Гэбэшье энэ үдэр судьянар 1985 оной СССР-эй чемпион, hүүлэй дүрбэн жэл соо Россин Федераци дотор шалгарhан Михаил Ширинд амжалта олгоhон байгаа.

Нэгэдэхи дунда болон хүндэшэг шэгнүүрнүүдтэ спортын мастер Альберт Хамзин (Свердловск) — Валерий Юровскиие (Куйбышев), уласоорондын классай спортын мастер Александр Панин (Пенза) — Амарай областиин түлөөлэгшэ Андрей Великиие, спортын мастернууд Анатолий Стулов (Новосибирск) — Игорь Земченкые (Магадан), Сергей Морозов (Уфа) уласоорондын классай спортын мастер Георгий Песковые (Рязань) шүүжэ гараа.

Үсэгэлдэр түгэсхэлэй нааданууд боложо, 1988 оной РСФСР-эй чемпионууд тодорбо. Энээн түхай удаадахи репортаж соогоо хөөрэхэбди.

Б. М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

АРХИДАЛГАТАЙ ТЭМСЭЛ ШАНГАДХАХА

Манай корреспондент И. ГОМБОИН республикын МВД-тэй нинтын гурим сахиха таhагай начальник А. И. Рубцовтой уулзажа, архидалгатай тэмсэл хэр эзэргэ ябуулагдана гэгшэб гэhэн асуудалтайгаар тэрээндэ хандаба.

— 1985 оной майн 7-до баталагдан абтаhан «Архидалга ба алкоголизмые зайсуулха талаар хэмжээнүүд тухай» КПССэй ЦК-гай тогтоол, энэ асуудалаар абтаhан СССР-эй болон РСФСР-эй Верховно Совет-үүдэй Президиумүүдэй Указуудай үндэhөөр Совет орон соомнай архидалга болон алкоголизмда эсэргүү тэмсэл үргэнөөр ябуулагдажа эхилээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ республика соомнай 1137 хүн архи нэрэжэ байтараа баригдаба. 10.442 литр нэрэhэн архи абтаба. Тобшолон хэлэхэдэ, архи худалдаха хэрэгые хизаарлаhан ябадал hамбаашалан, архи нэрэхэ ушар олошороод байна. 1986 ондо урдахи онуудта орходоо дүрбэ дахинаар, 1987 ондо долоо дахинаар архи нэрэгшэдэй тоо олошороод байна.

Эндэ эхэнэрнүүдэй олон байhандань голхормоор. Эхэнэр хүн анхан саг hаа эхилжэ, гэр булынгөө энхэ элүүрые, амгалан байдалые сахигша гэжэ алдаршаhан аад, архи нэрэнэ. Энэ ой ухаанда тааруугүй юумэн гээшэ ааб даа.

Гэртээ архи нэрэхэhээ гадна, ажал дээрээ архи нэрэн гаргаха ябадалнууд үзэгдэнэ. Петропавловка hуринай тоhоной-раа баригдажа, хэhээгдээ. hара урда тээ түмэр харгын вокзал дээрэ Улаан-Удын ой модоной оньhожоруулагдамал ажахын мастер И. А. Андреева, городой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэ И. М. Бубеёва гэгшэд архи худалдажа ябаhаар баригдаа. 20 литр спирт худалдаха hанаатай ябаhан сэрэгэй алба хаагшад А. В. Утвенко Н. Ш. Ихсанов хоёр милицидэ баригдажа, алба хэжэ байhан газартань дуулгагдаа. Үхибүүдэй 1-дэхи больницын ахалагша медсестра А. И. Чадурова эмшэлэлгэдэ хэрэгтэй спирт хулгайлжа байтараа, балшыса баригдажа, харюусаха баатай болоо. «Кристалл» заводой бухгалтер Г. Я. Трушина, механик А. Д. Лиходеря, жолоошод В. Б. Шишкин ба С. А. Вахмянин архи хулгайлаад, заводой үүдэер гаргажа ябатараа, баригдажа хэhэгдээ.

— Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй нүлөөн ямар гээшэб?

— hүүлэй үедэ ёhо журам эбдэхэ, архидаха ушарнууд олошороо. Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэмэй эмхинүүд завод, фабрика болон эмхи зургааануудай хүтэлбэрилэгшэд, архидалгатай тэмсэл hуладуулаа гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. Улаан-Удэдэ, Сэлэнгын райондо ажалдаа hогтуугаар ерэхэ гү, али хүдэлмэриингөө газарта архидаха ушарнууд олон үзэгдэнэ.

Эдэ бүгэдые анхаржа, бухы арга боломжоёо элсүүлжэ, завод фабриканудай, колхоз, совхозуудай, эмхи зургааануудай хүтэлбэрилэгшэд, архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэмэй эхин эмхинүүд архидалгатай тэмсэлээ улам шангадхаха ёhотой.

ҮЙЛСЭНҮҮДЭЙ hАЙНДЭР

Үлэнтэ нютагта Найрамдалай, Жаргалантын үйлсэнүүдэй hайндэр үнгэргэгдэбэ. Оёhон, нэхэhэн хубсаhануудай выставкэ энэ үдэр эмхидхэгдээ. Наhанай амаралтада гараhан Б. Раднаева, Б. Эрдынеева, Д.-Ц. Базарова гэгшэд буряад гутал; бээлэй, багша Д. Е. Цыренова залуушуулай хубсаhа оёhон, нэхэhэн байба. Түмэршэ дархан гэжэ нютагтаа суурхаhан Б. С. Бальжановай хүбүүн Генын уран гараар дархалhан хайша, үрэмдэдэг түхеэрэлгэ хүн зон хаража, ехэ hонирхоо. Г. Буянтуев зохид hайхан гутал оёhон байна.

Парад наадан эмхидхэгдэжэ, мори унаhан, буряад хубсаhатай хүнүүд үйлсэнүүдээр ябаба. Адуушан Л. Тогошиев тэргэ морёор үхибүүдые зөөжэ, ехэ хүхеэбэ. Найрамдалай үйлсын жагсаалые дайнай ба ажалай ветеран А. Т. Дылыков толгойлон ябаба. Ажал хэрэгүүдээрээ суурхаhан, хүндэтэй хүнүүд энэ үйлсэдэ олоор ажаhуудаг гэбэл, Эхэ-герой Б. Жамбалова, дайнай ба ажалай ветеранууд Б. Б. Хандуев, Б. Ц. Цыренов, үндэр наhатай Д. Ринчинова.

Ариг сэбэр гэрэй түлөө мүрысөөндэ И. С. Дашеевэй, В. Д. Дамбаевай, Б. Ц. Базаровай гэрнүүд hайшаагдаа.

Нютагайхидайнгаа омогорхол болоhон хүнүүд тушаа зүрхэнэй дулаан үгэнүүд хэлэгдэбэ.

Дуу, хатарай hүүлээр дүнгүүд согсологдожо, Найрамдалай үйлсынхид илаба.

М. ЦЫРЕНОВ.
Захааминай район.

ПРАВДА БУРЯТИИ

★ КПСС-эй обкомдо.

★ Бүхэсоюзна XIX партконференциин делегадууд хөөрэнэ. «Хоohон хөөрэлдөөнhөө — бодото хэрэгүүдтэ» — Г. Рабдаевай үгэ. «Хараалhанаа заатагүй бэелүүлхэ» — Ю. Кравцовой үгэ.

★ Хубилган шэнэдхэлгэ тухай бэшэгүүд.

★ hайн шанартайгаар, саг соонь барилга хэхэ: «Городой барилга тухай hанамжанууд» — П. Натаевай статья.

★ Арадай хиналтын комитедтэ харагдажа үзэгдэбэ. «Кооператорнуудта нюуха юумэн бии байба» — В. Базаровай мэдээсэл.

★ hургуулиин реформо. Уласоорондын шэнжэлэл.

Сонсгир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35—Футболоор уласхоорондын нүхэд ёhоной уулзалга. Франциин ба дэлхэйн суглуулагдамал команданууд наадаха. Франциhаа дамжуулга. 11.15—Шэнэ hонин. 11.25 — С. Юрский. Концерт ба концертын hүүлдэ. 12.20—Ород арадай дуунууд (12.50 хүрэтэр). 16.30—Шэнэ hонин. 16.40—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 16.50 — Пензын телестудиин программа. 17.15—«Амар сайн, хүгжэм!» Хүүгэдэй хоорой коллективүүдэй концерт. **Улаан-Удэ.** 18.30—Байгал. **Москва.** 18.50—Танилсагты: Бүхэсоюзна XIX партийна конференциин делегадууд. 19.30 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 19.50 — «Хүн ба хуули». 20.20—Футболоор уласхоорондын нүхэд ёhоной мүрысөөн. Франциин болон дэлхэйн суглуулагдамал команданууд наадаха. Франциhаа дамжуулга. 22.00—Время. 22.35—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Хүхюун зугаатай дамжуулга». 23.20—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.40—«Москва—Софи» — телевизионно хүүрэг.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. hуралсалай программа. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Байгаалиие шэнжэлгэ. 1-дэхи класс. 9.55—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.05, 12.05 — Француз хэлэн. 10.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.05—СПТУ-гай hураг-шадта. Гоё hайханиие ойлгодогоор хүмүүжүүлгэ. Хүгжэм. 11.35, 12.35—Географи. 6-дахи класс. 13.05—«Зашумят леса» —уран hайханай фильм (КНДР). 14.10 — Баримтата фильмуud. 14.45—Шэнэ hонин. 14.55—«Белый шаман»—телевизионно 3 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. **Улаан-Удэ.** 17.50 — Соносхолнууд. 18.00—Манай айлшан. **Москва.** 18.30—«Агропромой комплекс». Аграл ороныдоо... баримтата фильм. 18.50—Боксоор РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын... гэгсэхэлэй мүрысөө... Байгал. 20.15—... рай нютагта... Сан... юу хэхэ ёhотой... — «Амгалан ... шуулі» 21.15—... настика. 21.45—... энхэ ябаха гэбэ... Хубилган шэнэдхэ... жектор. 22.45—... Александровай «Весна»—уран ...

УЛАСХООРОНДЫН ШӨНЖӨЛӨ

ДУУРЯАН hАЖААХААР ЖӨШӨ...

Өөhэдынгөө сэрэгүүдые майн 15-hаа Афганистанhаа гаргажа эхилhэн Советскэ Союзай эрэлхэг зоригтой, дууряан hажаама жэшээе бүхы дэлхэйн арад түмэн hайшаажа байна. «Афганистандахи байдалые гуримшуулан hайжаруулха, совет сэрэгүүдые энэ ороныhоо гаргажа эхилхэ тухай Женевэдэхи хэлсээн хадаа дэлхэйн шахардуу шанга бусад газар нютагуудай байдалые гуримшуулан шидхэхэ замда урагшаа дабшахын тула дууряан hажаама политическэ шэнэ бодомжын, жэшээгэй үрэ дүн болоно», — гэжэ Баруун Германиин «Нойес Рур-Цайтунг» газетэ тэмдэглэнэ.

Дайшалхы уялгаяа үнэн сэхээр, эрэлхэг зоригтойгоор дүүргэhэн сэрэгшэд-интернационалистнуудые совет хүнүүд халуунаар амаршална. Байлдаанай талмай дээрэ баатарай үхэлөөр унаhан солдадууд болон офицернүүдэй нэрэнүүд манай дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө үлэхэ юм. Дайнда наhа барагшадай, хохидогшодой бүлэнүүдтэ анхарал оролдолго хандуулха гээшэ манай нангин уялга мүн.

Афганистанай хуулита правительствын гүйлтаар совет сэрэгүүд hайн hайхан уг зорилготойгоор эндэ ерээ hэн. Манай орон урда хүршэнэрэйнгөө бэеэ дааhан байдалые үгэ дуугүйгөөр ходоодоо хүндэлдэг байгаа, мүнөөшье хүндэлнэ. Энэнь лэ хэдэн арбан жэлэй урда тээ хоёр ороной хоорондо баталагдаhан хани хүршэ ёhоной, харилсаа холбооной үндэhэ hуурида табигдана бшуу. Советскэ Союз хадаа хани хүршэ байлгын гол ёhонуудые хүтэлбэри болгон, афган арадта тохёолдоhон хүндэ хүшэр байдалдань, бэрхэшээл түбэгүүдтэнь нэгэнтэ бэшэ туhалhан орон болоно гэжэ Афганистан ходоодог байгаа.

Мүнөө, совет сэрэгүүдэй Эн... бусажа байхадань, афган арадай... хэрэгүүдтэ гадаадаhаа хамгаа... зайсуулан сарахын тула СССР-ай... хэнэ. Энэ хадаа Афганистандахи... гуримшуулан шидхэлгын гол... болоно. Албанай хэрэгээр Москва... байhан Пакистанай гадаадын... гүрэнэй министр З. Нуранитай Э... варднадзиин хэhэн хөөрэлдөөнэй... түрүүн иматтал энэ асуудал эрэ... сэгдэhэн байгаа. Женевэдэхи хэлсээ... нариная сахилгада Пакистан... дүүргэхэ ёhотой юм гэжэ тэрэ... хэлэгдээ hэн. Эдэ хэлсэснүүдэй... хархис хүсэнүүдые газар дэ... байрлуулха, шэбээлүүлхэгүй, хэ... гаха, мүнгэ hомолуулхагүй, Аф... правительствада эсэргүү hүйдэ... ганууdые зайсуулан сараха үе... ёhотой.

Тусхайлбал, хүршэ гүрэндэ... дайсан харша ябуулганууdые... зорилготойгоор буу зэбсэгүүд... абаашахын тула газар дайдаа... хэгүй юм гэжэ З. Нурани мэдэ...

Пакистанай министрэй иимэ... тон шухала удха шанартай байна... гэхэдэ, мүнөөнэй ехэ буу зэбсэгүүд... танай газар дайда дээрэhээ Аф... руу яаралтайгаар эльгэгдэжэ ба... мэдээсэлнүүд Индиин хэблэл... добо. Эгээл тиимэhээ. Пакистан... тельство hайн найдуулганууdые... хэрэгүүдээр, ашаг үрэ ехэтэй... дээр батадхаха зэргэтэйл.

АША ҮРЭ ЕХЭТЭЙ ХӨӨРЭЛДӨ...

Экономическа болон эрдэм-техникын харилсаанай талаар СССР-эй, ФРГ-гэй комиссиин 16-дахи сесси эдэ үдэрнүүдтэ Москвада болобо. Тэрэниие үнгэргэлгэ экономическа, промышленна ба техническэ харилсаае хүгжөөхэ тухай совет-баруун германиин хэлсээ баталhаар 15 жэлэй ойтой тудалдаба. Энэнь комиссиин хүдэлмэридэ онсо удха шанар олгоhон байгаа. Энээнтэй дашарамдуулан, Москва ерэhэн ФРГ-гэй экономикын министр, сүлөөтэ демократическа партиин түрүүлэгшэ М. Бангеман М. С. Горбачевтой, Н. И. Рыжковтой уулзаба.

Манай оронуудай хоорондохи хөөрэлдөөнүүдэй амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ, үргэдэхэгдэжэ байhыень эдэ бүгэдэ элирхэйлэн батална. Баруун Германиин талаhаа — правительственна коалициин партинуудай, оппозиционно партинуудай хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ ажабаадаа. Энэнь ФРГ-гэй канцлер Г. Колин албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэлгэдэ hайнаар нүлөөлхэ таарамжатай, эрхэ байдал байгуулха байна. hүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэhэн бухы юумэнэй дүнгүүд тэрэнэй ерэзд байха үедэ согсологдохо, энэ үе соо совет-баруун германиин ехэ ехэ бухы уулзалгануудай дүнгүүд согсологдохо, хоёр ороной хоорондохи харилсаае шэнэ шатада гаргаха байна. Тиихэдэ ерэздүйдэ үнгэргэгдэхэ уулзалгануудай, хөөрэлдөөнүүдэй хараа түсэбүүд табигдаха бшуу.

Экономическа ба эрдэм-техникын харилсаанай талаар СССР-эй, ФРГ-гэй комиссиин 16-дахи сессиин амжалтатайгаар... нэй ашаар энэ зорилгые бэелүү... хала хубита оруулагдаха байна... бал, Баруун Сибирьтэ углеводо... хэй эд болбосоруулха, Кольско... лай байгаалиин нөөсэ бэлдэ... лаха талаар бүлэг предприятиу... гуулгада баруунай бусад орон... мэнүүдтэй хамта ФРГ-гэй фирм... хабаадалсаха хараа бодолгой... батадхагдаа.

Немецүүд национал-социалис... лирхуу юумэ хэзээдэшье гарга... хяhаа нэхэдэг правительство... зубшөөхэгүй аабза гэжэ эти... байhанаа М. С. Горбачев М. Б... хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Эн... асуудалнуудаар хоёр ороной... шухала хэрэгтэй болоходонь, хэ... мүн ниитэ Европын харилсаанд... экономикодо али нэгэ ороной... аша туhа асарха болоод байхаа... баруун германиин харилсаанда... бэхи үндэhэ hүүри табиха эрхэ... манай оронуудай хоорондохи... ска холбоо барисаае али бүрэ... хүгжөөхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэ...

Совет-баруун германиин хари... даа Европын ба дэлхэйн полит... хон асуудалнуудые hайнаар обс... олгохо байна гэжэ ФРГ-гэй бол... ческэ хүсэнүүдэй совет-баруун... хөөрэлдөөндэ эдэбхитэйгээр... тэрэнэй хойноhоо Европын бүх... дай анхаралтайгаар адаглажа б... элирхэйлэн батална.

ТҮГЭСХЭХЫ ШАТА

Хоёр ороной дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй нёдондо жэлэй декабрь hарадаа Вашингтондо болоhон уулзалгын үедэ М. С. Горбачевой, Р. Рейганэй гараа табиhан Дундуур ба дүтын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай (РСМД) совет-американ договорые эсэслэн баталалга түгэсхэхы шатадаа оробо. Майн 17-hоо американ сенат дүүрэн бүридэлөөрөө тус Договорые зүбшэн хэлсэжэ захалhан байгаа. Урда тээнь тэрэ сенадай гурбан комитедтэ — гадаадын хэрэгүүдэй, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдэй, тагнуулай комитедүүдтэ дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэгдээ hэн. Дундуур ба дүтын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай договор баталалга хадаа бата эб найрамдал хангаха, буу зэбсэгүүдые тон багахан хэмжээндэ үлөөгөөд, бэшыень хуряаха талаар шэглүүлэгдэhэн хоёр ороной хүсэлэл ороолдогонуудай шухала шата болоно гэжэ тэдээн дээрэ үгэ хэлэhэн сенаторнуудай олонхид тэмдэглэhэн байгаа. Энэ хадаа хоёр талаhаа харуулагдаhан политическэ эрэлхэг зоригтой байлгын, бодото байдалай сэдьхэл ханаама үрэ дүн гээшэ. Баталагдан абтаhан хэлсэснүүдые наринаар хинаха, шалгахые хараалhан Договорой дүримүүд ерэздүйн хэлсэснүүдтэ найдамтай үндэhэ hүүри табиха байна.

Сенадай комитедүүдэй диилэнхи олонхиин дуугаар энэ Договорые эсэслэн баталхые дурадхаашье hаань, сенат тэрэниие хаража үзэлгынгөө эхиие хоёр долоон хоногhоо үлүүгээр хойшолуулhан байгаа. Хиналтын уялганууdые бэелүүлгын үедэ хоёр талын эхилhэн бэлэдхэлэй хүдэлмэриин үедэ тон хүлеэгдэгүй тохёолдоhон хиналта шалгалтын нэмэлтэ асуудалнуудые шидхэхын тула иимэ саг хэрэгтэй hэн. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй Э. А. Шеварднадзитай Женевэ... дөөнүүдые хэхэдээ, хиналтын б... далнуудые шиидхэбэдби, эдэ... нүүдэй үедэ найруулан тодорхо... хиналтын гурим «буу зэбсэгүүд... хэлсээнүүдэй бухы түүхэдэ эн... нарин, эгээл ашаг үрэ ехэтэй... гурим болобо» гэжэ США-гай... секретарь Дж. Шульц сенадта хэ...

Республиканецуудай хүтэлбэрэ... Доул Договорые дэмжэжэ, сенат... хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглэжэ: «Х... hайн Договор болоно гэhэн... ретариин хэлээшые зүбшөөнэб. Т... лэн баталагдаха ёhотой. Эсэгэ... гын грамотануудаа анделдан... тула Президентын май hарын... Москвада ошоод байха үедэ... мэриие түгэсхэжэ шадаха... бидэ этигэн найданабди».

Договорые эсэслэн баталалгы... дай гурбанай хоёр хубинь гэжэ... сенаторай 67-ниинь тэрэнэй... үгэхэ ёhотой. Договорой талаа... нилээд олон байhандань, эти... бди. Тиигэбэшье сенаторнуудай... ниинньшье заhабаринуудые хэ... hоонь оруулжа, эсэслэн баталаа... дуугаа үгэлгэдэ тойбо татахадаа... Түрүүшынхээ хүсэеэ туршалга... шанай ёhо баримталдаг сенатор Д... энэ Договорые бурууша hаhан то... редхэhэн байгаа. Майн 18-да сенат... шүүдэй 91-ниинь эсэслэн баталаа... 6-ниинь бурууша hаа дүүгаа үгэлгэ...

Геннадий Ш...

ТВ БУРЯАД

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«Ерэ... минута». 9.35—Футболоор... дын нүхэд ёhоной уулзалга... Франциин ба дэлхэйн суглуулагдамал команданууд наадаха. Франциhаа дамжуулга. 11.15—Шэнэ hонин. 11.25 — С. Юрский. Концерт ба концертын hүүлдэ. 12.20—Ород арадай дуунууd (12.50 хүрэтэр). 16.30—Шэнэ hонин. 16.40—Хубилган шэнэдх